

„Amikor ma a szolidaritás fogalmát említjük, nyilvánvalóan eljutunk a gyökérig, a kereszténységig...”
► Tisztelgés a segélyszervezetek előtt... – 4. oldal

„Igen, egy forradalom, még ha vértelen is, kínos. Ha kínos is, kíváncsok, s hiába óvatoskodunk, elkerülhetetlen! Miért félünk kimondani? Minden nép joga, hogy fellázzadon, ha becsületébe gázolnak, és leigázzák.”
► EBBE vagy abba? – 10. oldal

Tréning espereseknek ► 3. oldal
Jubiláló Julianna ► 4. oldal
Bemutató az Evangélium Színházban ► 5. oldal
Lehet-e szép a szép? ► 5. oldal
A reformáció mai üzenete ► 9. oldal
Londoni levél ► 11. oldal

Október 22-i, 29-i és november 4-i lapszámunkban:
1956 az evangélikus egyházban
► 8. oldal

FOTÓ: HORVÁTH-HEGYI OLIVER

Zászlóbontás

Bevallom, kicsit szkeptikusan érkeztem péntek reggel Orosházára. Nem tudtam igazán hinni a Magyar Evangélikus Konferencia zászlóbontásának sikerében, s noha sosem vitattam a kezdeményezés jelentőségét, a „világtalálkozó” szó hallatán erőt vett rajtam a gyanakvás: nem túlzás ez? Kétegyemet erősítette az előkészítés során szerzett néhány tapasztalat, mint például délvidéki testvéreink távolmaradása vagy a szlovák elnök-püspök merev elutasítása és ennek nyomán szlovákiai magyar hitsorsosaink szükségszerű elbizonytalanodása.

Aggodalmam csak lassan enyhült; az alakuló közgyűlésen sikerült megválasztani a tisztségviselőket, meghozni a szükséges határozatokat ahhoz, hogy formai akadálya ne lehessen a Maek működésének. Mint a szervezet elnöke, ott is és e hasábkon is fontosnak tartom leszögezni: nem tekintem magától értetődőnek azt, hogy az elnöki feladatkör rám testálódott, de belátom, hogy a bírósági bejegyzéshez szükséges funkció betöltésére a beiktatandó országos felügyelő választása kézenfekvő. Ahogyan ugyanis az országos felügyelő törvényi kötelessége az egyházkerületek közötti kommunikáció előmozdítása, ugyanígy köteles egy szélesebb körben, a világ magyar evangélikussága egymással való érintkezésének ügyében is eljárni.

Jó gondolatnak bizonyult a helyszínválasztás. Orosháza nemcsak lutheránus hagyománya és élet-erős jelene jó körülményeket biztosított a találkozónak. A gimnázium oktatói és tanulói lenyűgöző elkötelezettséggel és fegyvellemmel segítettek a résztvevők munkáját, Ribár János esperes és felesége pedig áldozatos munkával és nagy szeretettel teremtetett ideális lelki és fizikai körülményeket.

Az a tény, hogy az önkormányzati választáson a város polgárai a gyülekezet presbiterét, Németh Bélát választották polgármesterükné, csak tovább erősítette azt az érzést, hogy a sokfelől összesereglett magyar evangélikusok jó helyre érkeztek. Orosházi templomunk különösen alkalmas arra, hogy segítsen erőt venni a kétegyeken. A zsúfolásig telt háromhajós épületben még a szórványlécbe belekeseredett, elbizonytalanodott egyháztag is egy nagy és erős felekezet tagjának érezheti magát. Az ilyen fel-emelő alkalom akkor is, sőt akkor igazán fontosak, ha tudjuk, hogy a „hétköznap vasárnapok” más képet mutatnak.

Az ünnepi istentisztelet liturgiája, igehirdetése, zeneszámai, majd az azt követő megnyitóbeszédek, köszöntések egymásra épülve újabb és újabb érvekkel igazolták kezdeményezésünk helyességét. Szili Katalinnak, az Országgyűlés elnökének jelenléte és felszólalása egyfajta közjogi elismerést is adott a Maeknek. S bár sokféle módon gondolkozhatunk hazai politikai viszonyainkról, ezt a tényt csak megtiszteltetésként és örömmel üdvözölhetjük. Balog Zoltának, a parlament emberi jogi, kisebbségi, civil és vallásügyi bizottsága elnökének a beszéde a református prédikátor megnyilvánulása is volt, aki egy frappáns Luther-idézzel biztatta na-

gyobb közéleti szerepvállalásra egyházunkat. Pátkai Róbert nyugalmazott püspök, a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkeszek Munkaközösségének az elnöke a távol élők perspektívájából emlékeztetett olyan alapértékekre, amelyek a hazai mindennapok küzdelmeiben talán elikkadnak vagy átértelmeződnek. Ritka az olyan alkalom, ahol két órán keresztül nincs üresjárat, feszengő türelmetlenség, ahol tartalom és forma ilyen nemes egységet alkot.

Tanulságos volt szombat délelőtt végighallgatni az egyes régiók beszámolóit. Az előző napi emlékedettséget felváltotta a józan ösztinteség, a gondokat, ellentéteket sem palástolni akaró megnyilvánulások sora. Nem kétséges, hogy rengeteget gazdagodtunk egymás kulturális, nyelvi, liturgiai jellegzetességeinek megismerése által. Ugyanakkor számomra a délelőtti legfontosabb üzenete az volt, hogy nem elég tudatosítani magunkban a szórványban élő magyar evangélikusság problémáit, egyre nagyobb az az elvárás, hogy a magyarországi egyház aktívan is közreműködjön a kettős kisebbségi lét mindennapos gondjainak megoldásában.

Sokan és sokat tettek már eddig is; lelki, szellemi és anyagi segítséggel egyaránt igyekeztek biztosítani a határon túli evangélikus közösségek fennmaradását. Az a tény, hogy ezt most szervezett formában tesszük, reményt ad arra is, hogy kiszélesíthetjük azoknak a körét, akik tettekre készen érdeklődnek távolban élő testvéreink sorsa iránt. Abban, hogy ez így legyen, döntő szerepe van az információáramlásnak. Egy-egy életének megismerése, az egyes gyülekezeteket körülvevő világ folyamatos bemutatása az előfeltétele annak, hogy ne csak kampányszerűen és egyénileg foglalkozzunk az e napos októberi szombat délelőtti feltett kérdésekkel, hanem esős novemberi szerdákön és jeges januári csüttörökön is, rendszeresen és szervezeten.

A Maek küldetése, hogy egyházi közegben foglalkozzon a nyugati magyarságot foglalkoztató általános problémákkal és a Kárpát-medencei magyarság sorskérdéseivel. Az '56-os forradalom ötvenedik évfordulóján és egy olyan időszakban, amikor a nemzeti szolidaritás erőszakei recsegnek-ropognak, ez különösen is időszerű kötelességünk. Tesszük ezt úgy, hogy magyarországi evangélikusként sosem feledkeztünk meg arról, hogy a velünk testvéri közösségben élő szlovák és német evangélikusok számára ugyanilyen fontos Isten ígéretének a saját anyanyelvükön való hallgatása, saját sorskérdéseik tisztázása.

A Magyar Evangélikus Konferencia zászlóbontása jól sikerült. Most már a mi szervezőkészségünkön és szorgalmunkon múlik, hogy a jövőben áll-e és hogy kinek áll a zászló. Péntek reggeli kétegyemet tehát felváltotta annak reménye, hogy egy hatékony és egymás megismerését mindinkább lehetővé tevő szervezet első találkozására gyűltünk össze 2006 októberében Orosházán.

■ PRÖHLE GERGELY

Orosháza, október 13–14.

A magyar anyanyelvű evangélikusok első világtalálkozója

► Ötvenyi előkészítő munka után kibontotta zászlaját a Magyar Evangélikus Konferencia (Maek) a reformáció hónapjában, október 13–14-én Orosházán, a magyar anyanyelvű evangélikusok első világtalálkozásának keretében. Az intézményt azzal a régóta érlelődő szándékkal hívták életre, hogy hivatalos formában, egy „világszervezet” égisze alatt legyen mód a szétszóródott köveket összerakni, a „puzzle” darabjait összeilleszteni, azaz kialakítani a hazánkban, a Kárpát-medencében és a világon bárhol élő magyar evangélikus gyülekezetek határokon átvélt összefogását, testvéri és szolgálati közösségét. A nagyszabású orosházi rendezvénysorozat sokszínű programja nemcsak formájában, de tartalmában is megmutatta: a magyar evangélikus világszervezet előtt a jövőben széles távlatok nyílhatnak a magyar–magyar evangélikus kapcsolatok fejlesztésében és erősítésében.

A megnyitó ünnepi istentiszteletet megelőzően, 15 órára hívták össze a Maek közgyűlését, amelyen a korábbi háromtagú elnökséget héttagúvá bővítették. Pröhle Gergely elnök, valamint a két alelnök, Gáncs Péter püspök és Benczúr László egyházkerületi felügyelő mellé megválasztották Adorjáni Dezső Zoltán erdélyi püspököt, Gémes Pált, a Nyugat-európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének társelnökét, Nagy Olivér alsószeli lelkészt, a szlovákiai magyar evangélikusok küldöttét, valamint Blázy Árpádné beosztott lelkészt. Titkos szavazással megválasztották az alapszabályban rögzített bizottságok tagjait is.

Az orosházi templomban telt ház, több mint ezer ember előtt a 18 órakor

kezdődött ünnepi istentiszteleten Ittész János elnök-püspök szolgált igehirdetéssel Jn 11,42–51 alapján. Arra hívta fel a figyelmet, hogy a Maek zászlóbontásának történelmi jelentőségű eseménye és az efölött érzett lelkesült öröm nem homályosíthatja el a teológiai látás józanságát. „Valóban egységet teremt-e a nyelvi és a vérségi összetartozás?” – tette fel a kérdést egyházunk elnök-püspöke, majd rámutatott, hogy sokszor az egy anyanyelvet beszélők közül sem beszél mindenki ugyanazt a nyelvet.

Ittész János hangsúlyozta, hogy az evangélium örömmüzenetének a tartalma az, amiben a nyelv, a kommunikáció nem elválaszt, hanem összeköt bennünket, és az igazi egységet nem az a vér te-

remti meg, amely az ereinkben csörge-dezik, hanem az, amelyik értünk hullott – ez a valódi egység és közösség alapja.

Az istentisztelet után a világtalálkozó házigazdája, a Nyugat-Békési Egyházmegye esperese, Ribár János köszöntötte a Maek minden résztvevőjét és meghívott vendégét. A felszólalók közül elsőként Gáncs Péter püspök lépett a pulpitus mögé, hogy hivatalosan is bejelentse a Magyar Evangélikus Konferencia megalakulását. Őt követte Zászkaliczky Pál nyugalmazott lelkész, a Maek titkára, aki felolvasta az alapszabálynak a szervezet célkitűzéseit megfogalmazó 4. §-át (lásd külön keretben lapunk 6. oldalán).

A köszöntések sorát Pröhle Gergely megválasztott országos felügyelő, a Maek elnöke nyitotta meg. A Magyarországi Evangélikus Egyház meghívását elfogadó Szili Katalin, a Magyar Országgyűlés elnöke szívből jövő örömeinek adott hangot a Maek megalakulásával kapcsolatban, és köszönetet mondott azért, hogy az egyházak azokban a történelmi időkben is meg tudták őrizni magyar identitásukat, amikor ez megpróbáltást jelentett. Rámutatott, hogy a megkezdett evangélikus „puzzle” nincs befejezve, nyitott, így reményt ad a gyarapodásra, és lehetőséget biztosít a további kapcsolatok építésére.

► Folytatás a 6. oldalon

Tartalmas továbbképzés

Pedagógusaink szakmai napja a Deák téren

► Közös elfogadott nyilatkozatban emeltek szót az egyházi iskolák életét is megnehezítő kormányzati intézkedések ellen az evangélikus intézmények pedagógusai. A Magyarországi Evangélikus Egyház Oktatási Osztálya által október 13-án a Budapest-Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban tartott szakmai nap mindazonáltal nem csupán a közösségformálást, a szakmai problémák megbeszélését, valamint a tapasztalatcserét szolgálta sikerrel, de – az elmúlt évekhez hasonlóan – idén is lehetővé tette a spirituális elmélyülést.

Az evangélikus iskolák és óvodák munkatársai – Kézdy Editnek, a vendéglátó intézmény igazgatónőjének köszöntő szavai után – figyelmüket magától értetődően fordították elsőként Isten ígéje felé. Az áhítatot Jn 8,36 alapján D. Szabik Imre püspök tartotta. A nyugalmazott egyházi ve-

zető igei elmélkedésében a szabadság fogalmát 1848, 1956 és 1989 történelmi példán keresztül világította meg, áttekintésben utalva arra, hogy hazánkban „a működő szocializmus nem létezett, a létező szocializmus pedig nem működött”.

► Folytatás az 5. oldalon

SEMPER REFORMANDA

„Viszont a belső ember, aki Istenhez hasonlóvá és Isten képére teremtett hit által, örvendezik és gyönyörködik Krisztusban, aki által annyi jó áramlott rá, és amiért csak az az egy feladat hárul rá, hogy örömmel és önzetlenül szolgáljon Istennek szabad szeretettel.”

► Luther Márton: Értkezés a keresztény ember szabadságáról (Pröhle Károly fordítása)

É L Ő V Í Z

Gombnyomásra

Manapság gombnyomásra működik a televízió, a rádió, a telefon, a gépkocsi ablaka, a porszívó és még számtalan sok tárgy, eszköz. A technikai fejlődés megállíthatatlan. Sok esetben még az ajtókilincsen se pihenhet a kezünk, hogy eldöntsük, be akarunk-e lépni valahova, mert az ajtó automatikusan kinyílik előttünk.

Az ember nem tud gombnyomásra működni, legfeljebb a robotember. Talán jó lenne, ha gombnyomásra tudnánk szeretni, hinni, örülni, segíteni. De mi történne akkor, ha elromlana a gomb? Akkor még annyira se működnénk, mint most.

Isten úgy határozta meg az ember sorsát, hogy folyamatosan meg kell küzdenie mindenért. *„Arcod veritékével eszed a kenyeret, míg visszatérsz a földbe...”* (1Móz 3,19)

Istennek azonban van hatalma ahhoz, hogy „gombnyomásra” elvegyen mindent, ugyanakkor az ellenkezője is bekövetkezhet: egy másik gombnyomással sok áldás szállhat az életünkre. Gondoljunk a bibliai Jób példájára!

Az ember szeretne egy csapásra megszabadulni a bajoktól, a nehézségektől, de Isten szabályozógombja nem így működik. Ő nem automatikusan cselekszik, hanem tudatosan irányítja életünket. Minél több gép vesz körül bennünket, annál nagyobb a meghibásodás veszélye. Isten azonban soha nem hibázik, soha nem „romlik el”.

„Az Úr csodásan működik, / De útja rejtve van...” (EÉ 328,1)

Boldog az az ember, aki türelemmel várja s felismeri életében Isten gondviselő szeretetét – akkor is, ha nem gombnyomásra alakul az élete. „Bízzál az Úrban, rólad ő / Meg nem feledkezik, / Sorod sötétlő árnya közt / Szent arca rejtetik.” (EÉ 328,3)

■ CSABA PIROSKA

Példázat az Úr csodás működéséről

Egy királynak volt egy minisztere, aki minden alkalmas és alkalmatlan helyzetben azt mondta: „Isten csodásan működik.” Egy idő után a király olyan sokszor hallotta ezt a mondatot, hogy már elege lett belőle.

Egyszer az uralkodó és minisztere vadászatra indult. A király lőtt egy szarvast. Mindketten éhesek voltak, így tüzet raktak, és megsütötték. A király nekilátott az evésnek, de a nagy sietségében levágta egy ujját. A miniszter ezúttal is azt mondta: „Isten csodásan működik.” A királynál most már betelt a pohár. Elbocsátotta a miniszterét, megparancsolta neki, hogy tűnjön el a szeme elől. A miniszter elment.

A király, a szarvasszillett jóllakva, elaludt. Vad rablók, Kali istennő imádói törték rá. Megkötözték, fel akarták áldozni istennőjüknek – majd el szerették volna fogyasztani. De az utolsó pillanatban észrevette az egyikük, hogy a királynak hiányzik egy ujjja. A rablók tanácskoztak, és úgy találták: „Ez az ember nem tökéletes. Hiányzik egy testrésze. Istennőnk csak tökéletes áldozatot kaphat.” Így futni hagyták.

A király visszaemlékezett minisztere szavaira: „Isten csodásan működik.” És megértette, hogy ebben az esetben is igaza volt. Bűnösnek érezte magát, amiért száműzte, és megparancsolta, hogy keressék meg. Hosszú idő után rátaláltak. A király bocsánatot kért tőle, és kérte, álljon újra szolgálatába. A miniszter azt válaszolta: „Nem kell bocsánatot kérned. Hálás vagyok, hogy elküldtél magadtól. Különb en em áldoztak volna fel a rablók. Nekem megvan minden ujjam. Isten csodásan működik.”

► Forrás: internet

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 19. VASÁRNAP – 2Móz 34,4-10

Te úgyis tudod, milyenek vagyunk...

„Szerettem volna, de nem ilyet. Nem gondoltam volna, hogy ez lesz belőle” – ilyeneket szoktunk mondani vagy gondolni, ha csalódunk valamiben, vagy a dolgok nem úgy alakulnak, ahogyan vártuk. Sírva tartja kezében a kisgyerek a szétesett kisautót, amellyel még csak két-szer játszott. Keserűség szorítja össze a gimnazista szívét, amikor kiderül, hogy a legjobb barátja a háta mögött rosszmájú megjegyzést tett rá. Könnyeivel küszködik a fiatalasszony, aki néhány évnyi házasság után szembesíti egykori álmait a valósággal. Álmatlanul forgolódik az apa, aki mindent megtett a gyermekéért, és a gyerek most tizennyolc évesen kábítószeres. Egyre hidegebb és egyre értetlenebb szívvel figyeli az ember a távolodó barátokat, munkatársakat, családtagokat. És folytatja a panaszkodást megállíthatatlanul: Én nem ilyen iskolát, nem ilyen munkahelyet, nem ilyen főnököt akartam, nem ilyen menyet, vőt, én nem ilyen orvost, nem ilyen papot, nem ilyen miniszterelnököt akartam. Nem ilyen rendszerváltást akartam. Én nem ilyet akartam! Én nem ilyen életet akartam!

Isten szomorúan, keserűen nézi választott népét. Volt szabadtíz, volt az egyiptomiakra tíz csapás, volt a tenger kettéválása, vízfakasztás, fűrjek, manna, füst- és tűzoszlop. Idevezettem őket a Hórebhez, a közelembbe, és most, amikor a legnagyobb ajándékomat készülök átadni – már Mózes kezében a két kőtábla –, aranybálvány körül járja haláltáncát az őrjöngő tömeg. Én nem ilyen népet akartam!

Hogy Isten keserűségének és haragjának jele a földhöz vágott, ripityára törött törvénytábla, az most mindegy. A mérhetetlen csalódás jele.

Lehet-e még valamit tenni ezzel a néppel, hogy megváltozzon, hogy megtérjen, vagy reménytelen eset? Erdemes-e még energiát, jóságot, szeretetet pazarolni erre a népre, vagy reménytelen? Isten dilemmája ez. Megbántam, hogy embert teremtettem... – mondja az özönvíz előtt, és végrehajtja az ítéletet. Csak Noé menekül meg: a hite, a ráhagyatkozása menti meg. Isten ezzel nyitva hagyja a kiskaput az emberiség megmaradása előtt. És most újra itt a kérdés: mit tegyen a hűtlen emberrel?

És következnek az új kőtáblák, mert Mózes leborul a nép nevében, bocsánatot kér. A bűnbánata, a töredelme mentette meg. És nincs más, amivel Isten színe előtt meg lehet maradni, mint ez a kettő: a bűnbánat és a hit. Isten pedig ad új esélyt, új lehetőséget, persze gyökeresen másra, mint ami eddig volt. Az eddigieket kár volna megismételni.

Vajon mit lehet még kihozni az élet-

ből, az életemből? Csak ennyi van benne? Sok-sok csalódás után megkeseredetten, megfáradva távozni az életből? Isten azt mondja: „Majd én kihozok valamit az életedből, majd én megmutatom, hogy milyennek tervezték, milyennek álmodtalak. Majd csodálkozol, ha megmutatom, hogy lemondó kézmozdulatod ellenére mennyi tartalék volt még benned.” De ehhez szükség van még valamire, pontosabban valakire.

Rendben van – mondja Isten –, meghallgatom a kéréseidet, hogy „járj közöttünk”, „tégy tulajdonoddá”, „bocsáss meg mindent”. Mindet teljesítem egyetlen személyben, Fiamban: és közöttetek fogok járni, és tulajdonom leszek, és minden vétkeketek eltörölöm, és messze túl a törvény szövetségén olyan szövetséget kötök, amelynek Fiam kiontott vére lesz az alapja.

Olyan csodákat fogsz látni, amilyeneket egyetlen más nép sem látott. Először is megtapasztalod, hogy az a szabadság, amelyet a világ szabadságnak mondott, szörnyű rabság volt, csak megszoktad, és nem vágytál ki a börtönből. Mert nem a körülményeid és a többi ember voltak a börtön, hanem te magad ültél benne kényelmesen, és ha néha egy-egy őszinte pillanatban mégis kifelé vágytál, valami visszahúzott. Másodszor meg fogod tapasztalni, hogy az ajtó nyitva van. Már a

keresztelésekör leesett a lakat, csak nem vetted észre. Harmadszor meghalod a hírt, hogy valaki fizetett érted, letette az óvadékot, hogy „kijöhess” a csalódottságból, a manipulált gondolataidból, a halálfélelemből. Negyedszer megtudod, hogy új urad van: az, aki kiváltott, tulajdonává, sajátjává tett, és azt is megtudod, hogy az ár, amelyet adott érte, az élete, a vére volt. Ötödször rá fogsz jönni, hogy az ő uralma alatt, de csak az ő uralma alatt, kiteljesedik az életed. Pontosan azt kapod meg, ami eddig hiányzott. Igazságot, szeretetet, boldogságot. Nem egy életutánzatot kapsz, hanem valódi életet.

Isten nem ilyen népet akart, mint mi vagyunk, de a csalódottságából nem rezignált beletörődés, hanem egy új, szeretetből fakadó cselekedet következett: áldozatot hozott. De mit tehetünk mi, ha csalódásban van részünk? Szemünk előtt áll Jézus példája! Szeretetből nekünk is áldozatot kell hoznunk. Pontosan azokért, akikben csalódunk. Hogy elmozduljon a mérleg a csalódottságtól az új esély felé, a lemondástól a remény felé, a haragtól a szeretet felé, a haláltól az élet felé.

■ MEKIS ÁDÁM

Imádkozzunk! Memyei Atyánk! Te úgyis tudod, milyenek vagyunk, nem mentegetjük magunkat, csak arra kérünk, szánj meg minket! Ámen.

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Irgalmas és kegyelmes Isten, akinek türelme hosszú, szeretete és hűsége nagy! Hallgasd meg néped könyörgését!

[Lektor:] Könyörgünk ezért az országért, amelyet otthonunkul adtál. Köszönjük neked azokat az embereket, akik életüket áldozták a remélt szabadságért, akik képesek voltak kiállni az igazságtalansággal, a terrorral és a hatalmát börtönnel, akasztófával, tankokkal védelmező hatalommal szemben. Köszönjük neked, hogy a történelem Uraként lehetőséget adtál nekünk arra, hogy hazánkat olyan országgá formáljuk, amelyben békében és szabadságban élhetünk. Kérünk, bocsásd meg nekünk, hogy ajándékkoddal nem tudunk élni, és a külső ellenség helyett magunk között építünk árkokat. Ne vétkeinkre tekints, hanem emlékezzél meg szeretetedről és irgalmadról! Tedd meg közöttünk is csodáidat, hogy felismerhessünk, és hozzád térhessünk. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk népedért, egyházadért. Járj közöttünk igéddel és szentségeiddel, bocsásd meg bűneinket és vétkeinket, és tégy tulajdonoddá bennünket. Köszönjük neked hitvalló elődeinket, akik életükkel, szavaikkal, lelkületükkel bizonyosságot tettek rólad a néhez időkben is. Köszönjük, hogy egyházadat, a benne és érte szenvedőket gazdagon megajándékoztad a bened való hit örömével és bizonyosságával. Add, hogy mi is megmaradjunk abban a szövetségben, amelyet Fiadban kötöttél velünk. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk a betegségtől, megánytól, erőszaktól és igazságtalanságtól szenvedő embertársainkért. Te egymásra bízta bennünket, add meg mindazoknak az irgalmasság lelkületét, akik enyhíthetnek mások szenvedésén. Add, hogy minden szenvedő megtapasztalhassa: az emberi lehetőségek végén te min-

denkinek végső menedéke és támasza vagy. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk országod eljöveteleért. Add, hogy mindig emlékezzünk, és emlékeztessünk másokat is ígéretedre. Add meg nekünk annak a reménységét, hogy egykor nálad minden szenvedés véget fog érni, minden ellenségeskedés benned való békességgé szelídül. Köszönjük neked, hogy Jézus Krisztusban már közénk élted országod csodáját. Add, hogy Krisztus Urunk követésében járva országod követikeit élhessünk minden napunkon. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkész:] Irgalmas, türelmes, szerető Istenünk! Köszönjük, hogy meghallgatsz bennünket, és irgalmad szerint megadod nekünk azt, ami üdvösségünkre és neved dicsőségére van Jézus Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.

ISMERJÜK MEG ÉNEKEINKET! 11.

„Jövel, mi lelkünknek nagy vigassága” – régi magyar istenes énekek II.

► Ezúttal – ígértünkhez híven – a 16-17. századi magyar énekszövegekről szóló cikk második része következik. (E. Zs.)

Régi szerzőink a zoltárok mellett a legtöbb éneket az egyházi év ünnepeire szerették. A 17. században vált népszerűvé Luther Vom Himmel hoch, da komm ich her kezdetű karácsonyi énekének szövege és dallama (mai változata: Mennyből jövök most hozzátok, EÉ 150). A névtelen fözenetű hűen tolmácsolja a karácsonyi üzenetet, az este bensőséges hangulatát: „Ó, kedves vendég, nálam szállj, / Bűnömtől ne iszonyodjál, / Jöjj bé hozzám, te szolgádhoz, / Hozzád megtérő juhodhoz.”

A nagyheti-húsvéti énekek mellett jelentős számban keletkeztek pünkösdi invokációk is. Más ünnepeken prédikáció előtt szintén énekelték ezeket a Szentlélek segítségül hívásáról szóló dicséreteket. A Jövel, Szentlélek Úristen, lelkünknek vigassága (EÉ 234) egy középkori latin szekvencia nyomán keletkezett. Szerzője, Batizi András (†1546 után) wittenbergi tanulóként kátét írt, hogy a „tudatlan gyermekék... Istennek ismeretiben épül-

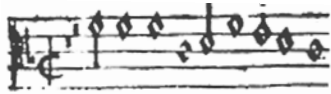
hetnének”. Tizenkét gyülekezeti énekét ismerjük. Jónásról, Izsák pátriárkáról, az istenfélő Zsuzsánnáról, vitéz Gedeonról szerzett verses bibliai históriákat, melyek a kor égető kérdéseire adtak választ: a török veszedelemtől, a bajoktól csak a megtérés, a Krisztusba vetett hit, az Istenhez való könyörgés szabadíthat meg. Pünkösdi énekünkben a nyomorultak nemes vizsgatábjához, az árvak édes atyjához forduló könyörgésre indítja a ma emberét is: „Jövel, gerjeszd fel szívünkben szent szerelmednek tüzeit, / Rontsd el a gyűlölséget, / Hogy mi egyesek lehessünk isteni szerelmedben, / Jövel, mi lelkünknek nagy vigassága.”

Másik nagy hatású reformátorunk Szkhárosi Horvát András (†1549 után), a tállyai prédikátor, aki tehetséges költőként tíz énekét kilencféle versformában írta. Szelíd hangú vigasztaló éneke alapján (EÉ 261) nem is gondolnánk, hogy szenvedélyes, fenyegető hangon intő, oktató, vitatkozó énekeket is írt. Vágans stílusban gúnyolta a szerzeteseket és mindazokat, akik nem Krisztusban, hanem a szertartásokban és a szentekben bíznak. Ostorozta a hatalmukkal visszaelő fejedelmeket és az olyan emberi bűnöket, mint a fősvénység. Ezeket a

hosszú énekeket a hívők családi körben, vasárnap délután prédikációként énekeltek. Egyetlen lírai műve (Semmit ne bánkódjál) mesterien szerkesztett, tizenkét versszakos ének. Luther Erős várának hangját idézik sorai: „Akármint halásszon az ördög utánad, / Az ő tagjaiban dühösködjék rajtad, / Mind tőrrel, fegyverrel siessen utánad, / Ha Krisztusban bízol, neked az sem árthat.” Könyörgés, vigasztalás, tanítás, az Isten felé forduló meggyőzés („Ne nézzed, Úristen, e világ vakságát... Nézzed a Krisztusnak ártatlan halálát”) után vezeti el a hívők közösségét a bizalom és hálaadás állapotába: „Senkiben nem bízik az anyaszentegyház, / Hanem csak tebenned...”

Az énekek megőrizték tanító jellegüket a 17. század elején is. Valószínűleg kőszegi tanítványai számára készítette Sámmelléki Nagy Benedek (†1617 k.) bibliai példákkal teletűzdelt könyörgését. Ő már az ellenreformáció ellen harcolt. Zvonarics Imre csepregi esperessel együtt Pázmány Péter híres Kalauzát, a benne foglalt igaztalan vádakát támadta. Erőteltjes stílusa versében is megjelenik: „Csatold láncra az ördögöt, / Tartsd száján a poklos dögöt, / Ne próbáljon gyarló embert, / Mint szent Jóbot, kin erőt nem vehe-

CANTATE

tett.” Énekeskönyvünk szerkesztői az eredetileg harminc versszakos énekből formáltak gyülekezeti éneket (Bizom bened, szent Úristen, EÉ 437).

A 17. század végén idősb Ács Mihály (1646–1708) imádságos könyve, elmélkedései, a híres Zöngedőzött memyei kar című énekeskönyv szerkesztése már a pítetizmust készítik elő. Három könyörgése (köztük EÉ 264, 372) olvasható a Wesselényi-féle összeesküvés ürügyén üldözött, bujdosó lelkészek panaszaiként, de egyben a bensőséges vallásosság, az Istenbe vetett bizalom örök hitvallása-ként is: „Nincs kívülöttem senki gyámolunk, / Földön sem mennyen nincs más támaszunk.”

Folytathatnánk régi szerzőink sorát, de inkább olvassuk-énekeljük, tegyük élővé énekeiket minél nagyobb számban, eredeti formájukban – és ahol lehet, teljes terjedelmükben.

■ H. HUBERT GABRIELLA

Tréning espereseknek

► **Tréning – egyházunkban még újszerűnek számít az e névvel illetett tanfolyam, de a multinacionális cégek körében az utóbbi időben rendkívüli módon elterjedt ez a képzési forma. A vállalati tréningek célja stratégiák kidolgozása, a konkrét problémák tudatos megoldására való készség kifejlesztése, a tevékenységtervezés elsajátítása. Mindezek mellett egy-egy vállalati tréning kiváló alkalom lehet a közösségteremtésre is. Egyházunkban első alkalommal szervezték tréninget az esperesek számára; vezetője dr. Koczor Zoltán volt.**

A balatonszárszói konferencia- és misz-szói otthonban megrendezett tréning ötlete Koczor Tamásnak, a Dél-Pest Megyei Egyházmege esperesének a fejében született meg. Az okokról az ötletgazda ekképpen vélekedett:

– Egy egyházmege életének a szervezése összetettebb, bonyolultabb feladat, mint egy gyülekezet életé. Úgy éreztem, hogy egyre erőteljesebben megnyilvánuló igény jelentkezett esperestársaim részéről arra, hogy a reájuk bízott egyházmege életét minél profibb módon tudják koordinálni, irányítani. Bár azokat a stratégiákat, amelyekről itt hallunk, illetve amelyeket elsajátíthatnak a résztvevők, a multicegek alkalmazzák, remélem, hogy sok mindent adaptálni lehet közülük egyházi életünkre is. Ezt a tréninget egyfajta kezdetnek szántuk, amelynek reménység szerint lesz folytatása.

A két és fél napos tréning igazán intenzív munkát adott az espereseknek, akik négy csoportot alkotva próbálták az eléjük tárt feladatokat megoldani, majd a megoldást bemutatni. A reggeli órákban kezdődő munka sajátos időbeosztással egészen estig tartott. Mind-egyik csoport kiválasztott magának egy elképzelt egyházi programot, amelyet aztán részletesen meg kellett tervezniük és pontos időbeosztással elő kellett készíteniük. Fel kellett mérniük a rendelkezésre álló erőforrásokat, és körül kellett határozniuk a lehetséges buktatókat is, amelyek a program sikerét veszélyeztet-
hetnék. Pontos igényfelmérést kellett készíteniük, meg kellett vizsgálniuk az elégedettségi szintet, végül korrekt módon értékelniük kellett a lezajlott programot.

A Vasi Egyházmege esperese, Rostáné Piri Magda más jellegű vezetőképző tanfolyamot várt, de az elvégzett munkát hasznosnak találta.

FOTO: KONDOR PÉTER

– Esperesként leginkább az emberi konfliktusok kezelésétől tartok, arra számítottam tehát, hogy ilyen jellegű kérdéseimre kapok választ – mondta. – Ehhez képest egészen más jellegű volt a tréning, de végül is örültem neki, mert roppant hasznos dolgokról hallhattam. Menet közben beláttam, hogy a programok tervezése, koordinálása, pontos lebonyolítása szorosan hozzátartozik a munkámhoz. Először idegen volt a tréning nyelve, de amikor a prezentációkra került a sor, már jobban értettem az idegen kifejezéseket.

Összességében Ördög Endre, a Veszprémi Egyházmege esperese is pozitívan értékelte az elvégzett munkát.

– Ez után a két és fél napos tréning után úgy érzem, már pontosabban fogom tudni értékelni, hogy miért volt sikeres vagy éppen kudarcra ítélt valamely egyházmegei program. A hallottaknak köszönhetően ugyanakkor sokkal összefogottabb, hatékonyabb munkát tudok

dok ezután végezni, és talán jobban sikerül majd megoldani azokat a lehetséges problémákat, amelyek meghúsi-hatják egy-egy rendezvény sikerét.

Dr. Koczor Zoltán számtalan ilyen tréninget tartott már vállalatoknak, egyházi körben azonban ez volt számára az első.

– Bizonyára speciális feladat elé állította a tréningvezetőt az a tény, hogy egyházi emberek számára kellett megtartania ezt a tanfolyamot... – fordultunk hozzá.

– Kevésbé, mint hinnénk. Az egyház is hasonló a többi szervezethez a tekintetben, hogy ugyanúgy minősítik tevékenységét, mint másét. Sikeres, vagy sem, hatékony, vagy sem. Ez a tény be is határolta, hogy miről szóljon ez a tréning.

– Milyen szempontok szerint állította össze a tanfolyam tematikáját?

– Tudatosan egyházi folyamatok köré alakítottam ki a metodikát. Az esperesek felelőssége volt kiválasztani a gyakorláshoz alkalmas témát, mint például egy hivatalvizsgálat, városmisszió, cigány-misszió vagy egy országos egyházi rendezvény megszervezése. Célokra kellett kitűzniük, részletesen meg kellett tervezniük a folyamatot, nyomon kellett követniük a menetét, végül az értékelés eszközeit kellett megtanulniuk. Minden-
kinek a saját feladatán keresztül kellett megmutatnia a kreativitását. A feladatok az egyházban elvárható ismeretekre építettek.

– Hogyan vizsgázott az esperesi kar?

– Jó szívvel, őszintén mondhatom, hogy jól vizsgáztak az esperesek. Él-mény volt számomra együtt dolgozni a csoportokkal. Az esperesi kar megfiatalodott, és ez meglátszott a közös munka során. A problémák feltárása és a gondok megoldása iránt fogadókészséget és nagy nyitottságot tapasztaltam az esperesek részéről. Határozottan az a véleményem, hogy a folytatásnak van létjogosultsága. Sőt a két és fél napot kevésnek is tartom. A még alaposabb munkához többnapos tréningre lenne szükség, amint a vállalati tréningek is hosszabb időt ölelnek fel.

■ KISS MIKLÓS

Lelkipásztor alkotta oltár szentelése Péteriben

► **Nem mindennapos dolog, hogy egy lelkész saját kezének alkotásai kerülhetnek a szakrális tér valamely sarkába. Dr. Foltin Brúnóról, a péteri-gyömrői és a mendei gyülekezet lelkészéről október 15-én hajnali négy óra óta elmondható ez: ekkor készültek el a péteri gyülekezeti terem oltárterének általa faragott kellékei. A különleges berendezési tárgyakat dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke szentelte fel – elkészülésük napján.**

A faragóművész-lelkész jól ismert és kedvelt, igényes munkái faluszerke láthatók. Tereken, utcákban, a temetőben lépten-nyomon keze nyomára bukkanhatunk.

Az oltárterben hegyek sziluettje látható a Golgota jelképeként. Fölötte függ a kereszt, melynek háttérvilágítása a vi-

lajomai ömlenek!" (Jn 7,38) Az oltárt képező asztal testformát ölt Jézus halálára utalva. Az oltártér jobb oldalán található papi széken vésett kereszt látható, a bal oldalon pedig egy kígyó által körbefont pásztorbot, mely a Főpásztor, a Terelgető jelképe mellett a gyógyulás ősi szimbóluma. Az egyedülálló alkotás természetbeni adományokból és a helyi önkormányzat segítségével jött létre.

Az ünnepi istentiszteleten Fabiny Tamás a samáriai asszony történetével kapcsolatban az „élő vízről” szólt. Jézusnak van ideje leülni az asszony mellé; feloldozza és ezzel megtisztítja őt. Ez az igazi élő víz, amelynek tisztító erejét bárki megtapasztalhatja, aki Jézus közelében van. „Emlékeztessen mindannyiunkat az oltártérben látható és hallható víz arra, hogy Jézus az élő víz forrása” – hangzott az evangélium.

Délután fórumbeszélgetésre került sor a püspököknek, valamint Benczúr Lászlónak, az

A SZERZŐ FELVÉTELE

Az oltártérben az alkotó, dr. Foltin Brúnó lelkész

lág világosságára emlékeztet. Ebből a keresztből fakad az élő víz, és a valóságosan is látható és hallható csobogás mindenkit emlékeztet: „Aki hisz énbenem, ahogy az Írás mondta, annak belsejéből élő víz

Északi Egyházkerület felügyelőjének, Koczor Tamásnak, a Dél-Pest Megyei Egyházmege esperesének, illetve Bak Péter egyházmegei felügyelőnek a részvételével.

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

Most a kövek összerakásának ideje van itt

ÉGTÁJOLÓ

A Magyar Evangélikus Konferencia (Maek) 2006. október 13-14-i orosházi megalakulásakor meg-elevenedett a bibliai íge: „...megvan az ideje a kövek összerakásának.” (Préd 3,5b) Az öszövétségi könyv híres ellentétpárjai arra figyelmeztetnek, hogy mindennek rendelt ideje van. A történelem Isten kezében van. Az ő szándékát nem lehet sem siettetni, sem késleltetni.

Sokáig bizony a mondat első felének valóságát éltük át: „Megvan az ideje a kövek szétszórásának...” A magyar nép zivataros századait megidéző nemzeti imádságunk, a Himnusz így fogalmaz: „Vár állott, most kőhalom...” Mindez nemcsak Krasznahorka egykor büszke várára vagy Árva várára érvényes, hanem metaforikusan is érthető. A nemzet hajdan egységes épületének kövei széthullottak. Így jutottak oly sokan a diaszpórára, a szétszórás állapotába. A brutális trianoni döntés szórta szét talán a legtöbb követ.

Újabb nemzeti tragédia történt a II. világháború végén. Keresztapám, Józsa Márton példájával tudom szemléltetni a köveknek e szétszórását. 1944-ben Kárpát-alján volt lelkész. Munkács központtal jelentős szórványt gondozott. Egyszer csak azon kapta magát, hogy gyülekezete négy országra terjed ki: a Szovjetunióra, Magyarországra, Csehszlovákiára és Romániára. Hiába próbálta, immár nem tudta összeszedni a szétszóródott köveket.

A szétszórás folytatódott a kitelepítésekkel: a hazai németiséget marhava-

gonokban szállították el, a hírhedt Be-neš-dekrétum következtében pedig szlovákiai magyarok tömegei váltak földönfutóvá.

1956-ban folytatódott a szétszórás: sok kő egészen távolra gurult. Azokról a vajdasági magyarokról sem feledkezhetünk meg, akik vendégmunkásként érkeztek Németországba, ám haza már nem tértek. Erdélyi menekültek pedig szinte minden nyugat-európai országba érkeztek, sőt még a tengerentúlra is. Az úgynevezett demokrácia idején pedig az értelmiség elszívása történik: orvosok és számítástechnikusok anyagi okból menek Nyugatra, ösztöndíjasok – szemben a reformáció korabeli peregrinusokkal – gyakran nem térnek vissza küldő országukba és egyházukba.

Látszatra talán boldogul az ember, de szíve mélyén biztosan árvának érzi magát. Valósággá válik Reményik versének ez a néhány sora: „...árvaság csak egy van, feleim: / Az erdőn kívül lenni. / Ott-hontalannak, hazátlanannak lenni. / Nagyvárosok rideg utcakövére / A széltől se-pertetni. / Sok más szeméttel összeke-vertetni. / Árvaság csak egy van, feleim.” (Halotti beszéd a hulló leveleknek)

Amit az erdélyi költő Keleten élt át, azt megfogalmazta a Nyugatra sodortatott Márai Sándor is: „A gyereknek Toldi-t olvasod és azt feleli: oké! / A pap már spanyolul morogja koporsóánk felett: / »A halál gyötrelmei körülvettek engemet« / Az ohioi bányában megbicsaklik kezéd / A csákány koppan és lehull nevedről az ékezet”...

Szétszóródtak a kövek. Ungvár kedves evangélikus templomából súlyemelőterem lett a szovjet időben. A tehetséges lelkész menekülni volt kénytelen 1956-ban: hátizsákjában a váltás fehérnemű mellett csak Bibliája lapult. Persze olyan is volt, aki „kalandvágyból maradt itthon”...

Erdélyben sok magyarra a bozgor, azaz jöttment bélyeget ragasztották. Amerikában sok gyermek nem érti már szülei, nagyszülei magyar beszédét. A Vajdaságban pedig talán éppen ezekben az években szóródnak szét a kövek.

Milyen vigasztaló azonban, hogy nemcsak a kövek szétszórásának, hanem összerakásuknak is megvan a maga ideje! Orosházán ebben a hitben alapítottuk meg a világ magyar evangélikusságának szervezetét.

A Magyar Evangélikus Konferencia olyan lehet, mint egy vár. Hiszem, hogy a Himnusz szövege annyiban megfordítható, hogy a kőhalomból is lehet újra vár. Evangélikusként megmelengeti szívünket az „erős vár” szö szerkezet. Magyarként pedig Kosztolányival együtt mondhatjuk: „Erős várunk nekünk a nyelv.” Örizzünk és ápolunk kell ezt a nyelvet, bárhol éljünk is. Kányádi Sándor így ír Noé bárkájára felé című versében: „Be kell hordanunk, hajtagnak mindent. / A szavakat is. Egyetlen szót, / egy tájszó se maradjon kint. / Semmi sem fölösleges. (...) Mert leapad majd a víz. / És fölszárad a sár. / És akkor majd a megörzött, / a meglévő szóból / újrateremthetjük magát / az első búzaszemet, / ha már igével élnünk / tovább nem lehet.”

Ennek szellemében beszél a közel-múltban elhunyt Sütő András így: Engedjétek hozzám jönni a szavakat. Így lehet a Maek olyan, mint egy erős vár. No, nem harci helyzetben, ahol a vízesárkoknak és lőréseknek van kitüntetett szerepük. Nem másokkal akarunk harcolni ennek a várnak a fedezékéből, hanem egyszerűen csak örülni szeretnénk a megtapasztalt oltalomnak és tágasságnak.

Az újra összehordott kövekből, másodsorban, a Maek olyan lehet, mint egy ház, családi ház. Jeremiás próféta a következő szívhez szóló levelet küldte a Babilóniába száműzött honfitársainak:

„Építsetek házakat, és lakjatok bennük! Ültessetek kerteket, és egyétek azok gyümölcsét! Házasodjatok, szülessenek fiaitok és leányaitok! (...) Szaporodjatok, és ne fogyjatok! Fáradozzatok annak a városnak békességén, ahová fog-ságba vittelek benneteket, és imádkozzatok érte az Úrhoz, mert annak békességétől függ a ti békességetek is!” (Jer 29,5–7)

A Magyar Evangélikus Konferencia olyan lehet mindannyiunk számára, mint egy ház, tágas otthon. Amelynek van egy kényelmes nappalija, ahol szívesen együtt vagyunk – a „beszélgető egyház” jegyében. Jó, ha találunk benne egy nyugodt dolgozószobát is, hiszen elmélyült teológiai munka és egyéb kutatás is jellemezheti közösségünket. Legyen benne egy csöndes hálószoba is, hiszen pihenésre is szükségünk van. Feltétlenül szükség van gyerekszobára is, hiszen a legkisebbeknek is helyet kell biztosítani ebben a nagy magyar családban. Az sem baj, ha az éléskamrát is megtaláljuk, no meg esetleg egy barátságos borospincét... Örülünk, ha lenne terasz is, ahova kilépve nagyokat tudnánk lélegezni... Ebben a felépítendő Maek-házban nincs külön fölépcsőház és cselédlépcső, itt mindenki otthon lehet. Ráadásul vendégeket is szívesen látunk, hiszen, végső soron, szerveződésünk nem irányul más közösségek, más „családok” ellen.

A vár és a családi ház mellett harmadszor templomot építhetünk az eddig szanaszét heverő kövekből. József Attila mély értelmű verse így fogalmaz: „Most minden s egyetlen értelmünk / Az úton heverő kövek fájdalma, / Mely porban és piszokban taposódva / Templomtorony kupolájába vágyik!” (Kövek)

S akkor még nem is idéztük Reményik Sándor nagyon idevágó versét, a Kövek zsolnárt, amely szerint egy ember „elindult a köveket megkeresni. / Omlásokban, elhagyott kötörökben, / Utak men-

tén, száraz patakmederben / Barangolt hetedhét országon át, / Hol élénkbe ütközött a nap, / Horzoltuk az éjszaka bársonyát / S véresre törtük az ő lábait. / Az az ember keresett, s megtalált. / És azt mondta nekünk: Ti templom lesztek.” Lehet-e szebb álmunk, mint hogy a Magyar Evangélikus Konferencia Isten dicsőségére épüljön fel a hetedhét országba szétszóródott kövekből? Remélhetünk-e többet, mint hogy közös imádságban tudunk újra és újra összeformálni? A Maek első sorban ilyen lelki közösség lehet.

„Megvan az ideje a kövek szétszórásának, és megvan az ideje a kövek összerakásának.” Miért szóródtak szét a kövek? A magunk hibájából? Rosszakarók tették ezt velünk? Mindkét esetben lehet igazság, de el kell ismernünk: a szétszórás mögött első sorban maga az Úristen áll. Talán így akar minket próbára tenni, így edzi hitünket és felelősségtudatunkat.

Ugyanígy megkérdeshetjük azt is: ki hordja össze a köveket? Bizonyos köveket talán elbírnak mi magunk is. Elykor mások, jóakarató emberek és közösségek is segíthetnek. De első sorban az Úristen az, aki képes megemlíni és helyére vinni a legsúlyosabb köveket is.

Ideje van, Istentől rendelt ideje van a kövek összerakásának. Ő építi az erős várat, a családi házat – és legfőképpen a templomot.

Fabiny Tamás püspök Északi Egyházkerület

Hadtudós lelkész

Summa cum laude minősítéssel védte meg doktori értekezését Fischl Vilmos október 11-én a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen rendezett nyilvános vitán. A Csővári Evangélikus Egyházközség lelkésze – aki repülőtéri lelkészként is dolgozik Ferihegyen – A nemzetközi egyházi szervezetek szerepe az államközi, valamint csoportok közötti konfliktusok és válságok kezelésében címet adta dolgozatának. A munkát a Hadtudományi Doktori Iskolában készítette el; hivatalos bírálója D. dr. Harmati Béla nyugalmazott evangélikus püspök és dr. Matus János egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia doktora volt. Fischl Vilmos november 14-én veheti át doktori oklevelét.

■ GAZDAG ZSUZSANNA felvétele

Püspökiiktatás Pozsonyban

Ünnepi istentisztelet és közgyűlés keretében iktatták hivatalába október 14-én, szombaton dél előtt a Szlovákiai Evangélikus Egyház Nyugati Egyházkerületének újonnan megválasztott elnökségét, Milan Krivda püspököt és Vladimír Daniš felügyelőt.

Pozsony-Ligetfalu tizenkét éve épült impozáns templomába Nyugat-Szlovákia közel két-száz gyülekezetéből érkeztek lelkészek és küldöttek, hogy tanúni legyenek az ünnepi eseménynek. Az iktatást dr. Július Filo egyetemes püspök végezte; az áldást kívánók között volt többek között Ivan Osuský leköszönő püspök, aki 1994 szeptemberétől töltötte be tisztét. A Magyarországi Evangélikus Egyház, illetve a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület nevében –

Ittész János elnök-püspök képviselőjében – Vető István püspök-helyettes mondott áldást a beiktatott püspökre, és adta át egyházunk köszöntését az új tisztségviselőknak.

Milan Krivda pozsonyi teológusként ösztöndíjjal a müncheni egyetem evangélikus teológiai fakultásán is tanult. Pozsonyban avatták lelkésszé 1989-ben. Vidéki gyülekezetekben végzett szolgálatait után, 2004-ben választotta meg lelkipásztorává Pozsony-Ligetfalu gyülekezete. Felesége is lelkész, Pozsony több iskolájában vallásstanárként munkálkodik.

Vladimír Daniš 1975-ben született. A pozsonyi teológiai fakultás hitoktatóképző szakán szerzett diplomát, az egyetemes püspöki hivatal médiareferense.

■ Cs. F. (ID.)

Erdő Péter bíboros európai tisztségben

Erdő Péter bíboros prímást, esztergom-budapesti érseket választották az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának (CCEE) az elnökévé. A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke öt évig látja el ezt a megbízatást.

Az európai helyi katolikus egyházak vezetőit tömörítő szervezet a II. vatikáni zsinat útmutatása alapján 1971-ben alakult, idén ünnepelte fennállásának harmincötödik évfordulóját. Jól tudjuk, hogy a kontinens társadalmi, vallási, kulturális és nyelvi tekintetben igencsak tagolt. A föld-rész katolikusai azonban múltjuk, hitük és történelmi küldetésük miatt sok szempontból is egységet alkotnak. Többek között a CCEE is ezt az egységet szolgálja. Az egymás mellett élő

népek katolikus hívei közötti kapcsolataépítés, egymás jobb megismerése, a feladatok időről időre való áttekintése, a közös cselekvés és segítségnyújtás nagyon összetett feladatot jelent az európai katolikus püspöki konferenciákat tömörítő testületnek.

A háromszázmillió hívót képviselő CCEE-nek jelenleg a kontinens harmincnégy püspöki konferenciája a tagja. Központja a svájci Sankt Gallenben működik.

A szervezetnek korábban olyan közismert személyiségek voltak az elnökei, mint Roger Etchegaray, Basil Hume, Carlo Maria Martini és Miroslav Vlk bíborosok. Két cikluson át pedig a CCEE alelnöke volt Seregély István egri érsek, az MKPK korábbi elnöke.

■ JEZSÓ ÁKOS

Az 1956-os forradalom ötvenedik évfordulója alkalmából a Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Református Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház ökumenikus imádságot tart a budapesti Szent István-bazilikában október 22-én, vasárnap 16 órakor.

A szolgálatot Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom—budapesti érsek, Bölskei Gusztáv püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke és Ittész János, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke végzi.

A szervezők mindenkit szeretettel hívnak és várnak.

► **A Városligeti fasorban áll Budapest első alapfokú református oktatási intézménye, a Julianna Református Általános Iskola, amely 1926-ban nyitotta meg kapuit. Alapításának nyolcvanadik évfordulóját különféle rendezvényekkel – kiállítással, vetélkedővel, előadásokkal, jótékonyági háládó hangversennyel – tették emlékeztetéssé október 15. és 20. között.**

Az ünnepi rendezvénysorozat nyitánya a múlt vasárnapi ünnepi istentisztelet volt, amelyen – Végh Tamásnak, a közösség lelkészének és dr. Szabó Mihály főgondnoknak a köszöntője után – dr. Szabó István püspök hirdette Isten ígését Mk 14,32–42 alapján. A Dunamel-leki Református Egyházkerület lelkészi vezetője szószéki szolgálatában hangsúlyozta, hogy Isten szeretetének jele volt a „Julianna” létrejötte is, miként az is, hogy az

államosítást követő csaknem fél évszázados kényszerszünet után, 1992-ben folytatódhatott a protestáns szellemű oktatás az intézmény falai között.

A Julianna nyolc évtizedének története részleteiben Devich Mártonnak az ígéhirdetés után elhangzott felszólalásából rajzolódott ki. Az iskolaügyi gondnok beszámolt arról, hogy az intézmény az 1920-ban hazánkba juttatott és megmaradt holland adományok jóvoltából kezdhetette meg működését. Sebestyén Jenő teológiai professzor volt az, aki 1926-ban azt javasolta, hogy az említett összeget református elemi iskola alapítására fordítsák. Így született meg a Julianna, amely nevét egy hercegnőről, Vilma holland királynő leányáról kapta.

Az ünnepélyes megnyitót 1926. szeptember 13-án tartották, ezután vehette kezdetét az oktatás a református templom mögött álló egyemeletes tanonciskolában. A tanárok és a diákok 1936-ban új, kibővített épületet vehettek birtokba.

Tisztelgés a nemzetközi segélyszervezetek 1956-os tevékenysége előtt

► **A szolás úgy tartja, hogy az igaz barát a bajban ismerszik meg; hazánk sok igaz barátára lelhetett az 1956-os forradalom leverése után a nemzetközi segélyszervezetek munkatársainak személyében. A forradalom és szabadságharc évfordulóján oly módon kívánt nekik köszönetet mondani a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet és a Protestáns Fórum, hogy október 12-én – Segélyszervezetek szerepe a társadalmi változások idején címmel – egynapos konferenciát tartottak a tiszteletükre a budapesti Németajkú Református Egyházközség Hold utcai templomában.**

A Pröhle Gergely leendő evangélikus országos felügyelő, valamint a református lelkész, Balog Zoltán, a Magyar Országgyűlés emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának elnöke által vezetett tanácskozás három nyelven: magyarul, angolul és németül zajlott. A megnyitó beszédet Harach Péter, az Országgyűlés alelnöke tartotta. Felszólalásában a volt szociális és családügyi miniszter egyebek mellett arról beszélt, hogy habár '56 magyar esemény volt, nem csupán számunkra volt fontos – még akkor sem, ha az európai demokráciák akkor nem is tudtak konkrét segítséget nyújtani. Amikor ma a szolidaritás fogalmát említjük, nyilvánvalóan eljutunk a gyökérig, a kereszténységig – tette hozzá. Hazánkat először a kereszténység tette európaivá. A második világháború után ugyan ki letünk zárva a szabad országok közösségéből, de a vasfüggöny mögötti keresztény testvérek nem hagytak magunkra minket, anyagi és szellemi segítségük biztosított arról, hogy együvé tartozunk – fejtette ki.

Népek Krisztusa, Magyarország

Igaz, más formában, ám ugyancsak a szabadságról és a szolidaritásról elmélkedtek a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet (MÖSZ) alapító egyházait képviselő felszólalók – dr. Fabiny Tamás evangélikus és dr. Bölskei Gusztáv református püspök – is.

Az Északi Evangélikus Egyházkerület lelkészi vezetője Mt 25,35–36 alapján tartott áhítatában egyebek mellett elmondotta, hogy sokan és sokszor a kínokat átélő Jézusban saját népük megpróbáltatásait vélik felfedezni. Így volt ezzel Márai Sándor is, aki 1956-ban írt, Mennyből az angyal című költeményében Magyarországot a népek Krisztusának nevezte. Hazánkat azonban – emelte ki az ígéhirdető, utalva a külföldi segélyszervezetek áldásos tevékenységére – a szenvedés idején nem mindenki hagyta magára.

A Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke örömmel üdvözölte a konferencia

ötletét, amely napjaink zűrzavarában megteremti az egyházainkhoz illő, méltó megemlékezés lehetőségét, és megköszönte a külföldi segélyszervezetek képviselőinek, hogy e tömörlések akkor is figyeltek és azóta is figyelnek ránk, és segítenek bennünket. Hogy pontosan mely szervezetek azok, amelyek egykor is támogatták és most is támogatják hazánkat a szükség idején, az a következő programpontról, a személyes visszaemlékezésekből derült ki.

Mielőtt azonban dr. Bölskei Gusztáv átadta volna a szót a meghívott külföldi vendégeknek, felhívta a figyelmüket a Tiszántúli Református Egyházkerület kiadásában most megjelent, kereskedelmi forgalomban egyelőre még nem kapható, kétnyelvű, magyarul és németül publikált kötetre. A könyvecske Waltherr Lúthi svájci református lelkésznek 1956. november 6-án a berni székesegyházban elhangzott azon ígéhirdetését tartalmazza, amelyben megemlégtetnek a magyarországi események is.

Segítség a szélrózsa minden irányából

Ezután a vendégek „földrajzi sorrendben” mutathatták be szervezetüket. A sort Michael Chalupka, az Osztrák Diakónia igazgatója nyitotta, majd a Németországból érkezett Jürgen Gohde, a Német Protestáns Egyházak Diakóniai Szolgálatának egykori elnöke, jelenleg az Eurodiaconia vezetője következett. Szót kapott még Franz Schüle főtitkár, a svájci protestáns egyházak segélyszervezetének (HEKS) a

FOTO: HORVÁTH-HEGYI OLIVER

képviselőjében, a Dániából érkezett Henrik Stubkjaer főtitkár (DanChurchAid), továbbá a holland Kerkinactie-től Arie W. van der Plas főtitkárhelyettes is.

A két utolsó felszólaló Finnországból és Amerikából érkezett, Gunnar Weckström a FinnChurchAidtól, valamint Vitali Vorona a Church World Service-től (CWS). A finn vendég ajándékokat – egy úgynevezett Tamás-keresztet, valamint egy finn nyelvű, az 1956-os eseményekről most megjelent kiadványt – is hozott magával, amelyeket a következő, iránymutatásnak is tekinthető összeggel adott át: „Akkor is hinnünk kell a jövőben,

A második világháború alatt szünetelt a tanítás, 1945-től kezdve azonban három esztendőn át még folytatódhatott a tanító-ne-

FOTO: BOTTA DENES

velő munka a főként református diákokat oktató, de más felekezethez tartozó nebulókat is befogadó iskolában.

A Magyarországi Református Egyház 1990-ben kérte és kapta vissza épületét. 1992-ben huszonnégy gyermekkel indult újra

a tanítás. A Szarka Krisztina igazgatónő által vezetett Julianna „gazdája” ma a fasori református gyülekezet.

Az iskola hat évfolyamában jelenleg több mint kétszázhusz kisiskolás tanul. Közülük nem egy a szomszédos Budapest-Fasori, illetve a Budapest-Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban folytatja felsőbb tanulmányait.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Újra itthon

Az ősziinte beszámoló után – a köszönet jeleként – a külföldi vendégek Polgár Rózsa Kossuth-díjas textilművész Szabadság című alkotását ábrázoló emlékrémetek vehettek át.

A délelőtti programot a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet jószolgálati nagykövete, dr. Lévai Anikó zárta, aki pohárköszöntőjében azt emelte ki, hogy a Föld népeit nem a földrajzi közelség, hanem a könyörület és a befogadó szeretet, a szellemi-lelki rokonság kapcsolja igazán össze. A külföldi segélyszervezetek – hangsúlyozta – támogatásukon keresztül ugyancsak örök értékeket közvetítettek, mint amilyen például a szabadság és a szolidaritás.

A rendezvény a szabadság, a közös felelősségvállalás témáját boncolgató, valamint az egyházak és a segélyszervezetek Európában és a világban betöltött szerepét tagláló kerekasztal-beszélgetéssel folytatódott. Szó esett arról, hogy mi az egyházi segélyszervezetek munkájának alapelve, illetve hogy mi a motiváló erő számukra. Mint a felszólalók kifejtették: a szeretet és az, hogy nem maradhatnak tétlenek, amikor olyanokról van szó, akik az adott helyzetben nem képesek a saját érdekeiket képviselni, éljenek akár a saját országukban, akár annak határain kívül. Utóbbiak érdekében pedig – fogalmazták meg a diskurzus résztvevői –, ha szükséges, nemzeteket átívelően, egymással összefogva kell cselekedni.

A nap záróakkordjaként Lehel László evangélikus lelkész, a MÖSZ igazgatója mutatta be a tizenöt esztendő múltja visszatekintő Magyar Ökumenikus Segélyszervezetet.

■ GAZSU

Pedagógusaink szakmai napja

◄ Folytatás az 1. oldalról

Jézus azonban nem a külső szabadságról beszélt tanítványainak, hanem a vele való kapcsolat által kiteljesedő belső szabadságról. A mi feladatunk is az, hogy ennek elérésére törekedjünk – hangsúlyozta az igehirdető.

Ugyancsak a belső szabadság lényeges elemeit, a szeretet és a tisztelet fontosságát emelte ki *Mihályi Zoltánné*, az oktatási osztály vezetője. A pedagógustársadalom előtt álló nehéz időszak kezdetén – mondotta – elkerülhetetlen az összefogás. Kiemelte továbbá a szakmai továbblépésnek, a hatékonyság növelésének, a pedagógiai egység megteremtésének és a mérés-értékelés egységes kialakításának szükségességét. Ez utóbbinak egy törvénymódosítás következtében az Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközpont (OKÉV) is még nagyobb figyelmet szentel a jövőben, hiszen a rossz mérési eredmények újabb elvárásokat, feladatokat jelentenek a tanárok, vezetők, fenntartók számára. Mihályi Zoltánné megemlítette azt is, hogy az augusztus 31-én életbe lépett 138-as végrehajtási rendelet rendkívül hátrányosan érinti a pedagógusokat.

Szekcióban ülészeve

Szolgálni – a jövőért érzett felelősséggel

Erőt adó szavakkal bátorította kollégáit *Jókai Anna*, aki másfél évtizeden át maga is pedagógusként dolgozott. A jézusi igazság – hangsúlyozta *A tanár felelőssége 2006-ban egy keresztyény iskolában* című előadásában – mindig, öröm és nehézség közepette is megmutatja, mit kell

tennünk. Előadásában a Kossuth-díjas író arról is beszélt, hogy a magyar pedagógusok helyzete ma különösen akkor nagyon nehéz, ha belső meggyőződés nélkül kell szembenézniük az előttük álló problémákkal. A „világnezet nélküli ember – üres ember”, ám a jó pedagógusnak van miből adnia. Ő – *Karácsony Sándor* szavaival élve – lelke kincsesládából kínálja meg a gyermekeket. „Isten ügyét kell szem előtt tartanunk, irgalommal és méltósággal” – helyezte hallgatói szívére *Jókai Anna*.

Miután előadása végeztével az író nő felolvasta *Krónikásának 1956–2006* című művét, a szakmai összejövetel az ebéd-szünet után különböző, a tanártársadalmat érintő oktatási kérdések szekcióülések keretében lebonyolított megbeszélésével folytatódott.

A tartalmas nap végén a résztvevőktől *Mihályi Zoltánné* és *Kézdý Edit* búcsúzott, majd *Győri Tamás* fásori iskola-lelkész imádsággal bocsátotta útra az ország minden tájáról érkezett több mint kétszáz pedagógust.

■ G. Zs.

Nyilatkozat

Mi, a Magyarországi Evangélikus Egyház és gyülekezetei által fenntartott oktatási intézmények óvónői, tanítói, tanárai határozottan kijelentjük, hogy nézetünk szerint a közoktatást érintő, 2006. szeptember 1-jétől életbe lépett, törvénybe és rendeletbe foglalt változások megalázó és kétségbeejtő helyzetbe hozzák a közoktatás összes szereplőjét, különösen pedig a pedagógusokat.

Méltatlan, hogy a reformintézkedések miatt csökkent a fizetésünk, munkabér kifizetésének lehetősége nélkül kell a munka egy részét végeznünk, s hivatásunk el lehetetlenítése által veszélybe kerül azon szülők alkotmányos joga is, akik gyermeküket felekezetiileg elkötelezett, keresztyény iskolai oktatásban kívánják részesíteni.

Budapest, 2006. október 13.

Lehet-e szép a szép?

Hajnal Endre kiállítása a fásori gimnáziumban

► **Kedves, egyenruhát viselő fiatalok igazították útba október 13-án este a Budapest-Fásori Evangélikus Gimnázium bejáratában a kiállítás megnyitójára igyekvő közönséget. Lehet, hogy sokan közülük most lépték át először a régi szépségében tündöklő, százéves iskola küszöbét. A díszterem mályvaszín falain ezúttal a régi igazgatók szigorú portréi helyett Hajnal Endre festőművész képei láthatók. A kiállítást, melyet remélhetőleg továbbiak is követnek majd, Bereczky Loránd, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója nyitotta meg, a közönséget pedig Marton Éva operaénekes ajándékozta meg néhány áriával.**

A címben idézett költői kérdést *Ódor László*, a gimnázium igazgatója tette fel. Köszöntő szavaiban arról is beszélt, hogy harmincéves barátság fűzi az alkotóhoz, s ezzel a rendezvénnel nemcsak a külsőleg és belsőleg, „testben és lélek-

Hajnal Endre, Marton Éva és Bereczky Loránd

ben” megújult gimnáziumra, hanem az iskola szaporodó kulturális rendezvényeire is felhívja a figyelmet. Hiszen – a *Fásori Hírmondó* tanúsága szerint is – számos koncert, előadás, vitaest, sőt a Deák

gyarok – nyomán haladva saját, öntörvényű, néha túltöntül is színes festészeti művel. Hatalmas pipacstáblája elenyész a horizonton, elképesztő rózsaszínek, kékek és fénylő sárgák jelennek meg

Ferenc Közéleti Klub alkalmi is e gyönyörű falak között zajlanak.

Ezután *Marton Éva* kápráztatta el az egybegyűlteket *Puccini*, *Mascagni* és *Gershwin* egy-egy népszerű áriájával. A hangos ünneplés és virágos közepette azonban nemcsak varázslatos hangjával, hanem szavaival is kifejezte, hogy nagyon fontosnak tartja a művészeti – és azon belül is a zenei – oktatást, bármennyire is „nem divat” ez manapság... *Bereczky Loránd*, miután felhívta a figyelmet az épület szépségeire, a festményekről és a művészről beszélt. A látszólag esetlegesen kivágott és bekeretezett tájrészletekről, a színpompás virágcsokrokról, arról a nyilvánvaló festői szándékról, hogy képeivel a művész örömet szerezzen, derűt adjon tovább.

A festő honlapján olvasható *Pogány Ö. Gábor* művészettörténész írása *Hajnal Endre* művészetéről. Szerinte „a vérbeli természetfestők közé tartozik, úgy, miként ezt a műfajt a nagy elődök művelték... Közvetlenül, felszabadultan szól... a ragyogó színekben pompázó pipacsokról, dáliaokról, íriszekről.” A nagy, impresszionista elődök – franciák és ma-

képein. A tájak, legyen akár a normandiai tengerpart vagy valamely magyar kastély parkja, megunhatatlanok számára, mindig mondanak neki valami újat. De vajon mondanak-e újat a néző számára? Vajon szabad-e még *Monet* után pipacsmezőt vagy *Van Gogh* után napraforgókat festeni? Az impresszionizmus festői kérdések tucatjára adott megoldás volt. És éppen a felfedezés örömeinek, a megoldás igazságának köszönhetette diadalútját. De napjainkban? Hol van ma már az impresszionizmus?

A ma festőtől, a kortárstól joggal várjuk el, hogy velünk éljen. Hogy kérdéseink az ő kérdései is legyenek. Ugyanakkor korszerűnek kell lennie: kérdésfeltevésében, válaszaiban egyaránt. Segítsen – a maga eszközeivel – eligazodni a világban. Haladó legyen, de ne hódoljon be a divatnak. A kortárs művész nemcsak saját problémáira keresi a választ, vagyis nem öncélú, nem hiteget, nem hazudik. Az igazat mondja, nem csak a valódit. Utakat keres és mutat, és azt kell éreznem, hogy helyettem is gondolkodik, érez, ír, fest. Nem muszáj szeretni a kortárs művészetet, elég, ha beszélsz, ha indulatokat szít, ha gondolkodni készítesz. Nem biztos, hogy az a mérce, hány művet vásároltak meg közgyűjtemények. De az sem, hogy mennyit lehet eladni a műtárgypiacon. És az sem, hogy hol és miként működik az a piac.

Hajnal Endre boldog ember, ez bizonyos. A valójában problémamentes tájak, amelyek meghihletik, a színes, ám kissé mesterkélt virágkompozíciók, az érzelmes portrék ezt bizonyítják. Művészete azonban kissé önmagába zárt festészet; 21. századi közönsége talán többet szeretne, mint az ő boldogságával találkozni.

Persze, az igazi kortárs művészet – már naprakész volta miatt is – nehéz dolog. Sőt nem biztos, hogy a művek az örökkévalóságnak készülnek. De a nézőt, az olvasót közelebb vihetik hozzá.

■ ZÁSZKALICZKY ZSUZSANNA

A MAGYAR ÖRÖKSÉG DÍJJAL KITÜNTETETT

Evangelium Színház

DUNA PALOTA (Budapest V., Zrínyi u. 5.)
2006. október 27-én, pénteken este 7 órakor bemutatja

Szabó Magda Szent Bertalan nappala

című történelmi játékát két részben.

SZEREPLŐK:

Csokonai Domokos főkurátor	Szabó Péter
Szilágyi professzor	Bánffy György Kossuth-díjas kiváló művész
Udvaros házicseléd	Kárpáti Tibor
Müller vámgazgató	Bitskey Tibor Kossuth-díjas érdemes művész
Von Waldbott	Mucsi Sándor
Lengyel senior	Lénárt László
Ágnes fogadósné	Gyurin Zsolt
Nagy Sámuel udvari ágens	Buzogány Márta
Bálintffy	O. Szabó István Jászai-díjas művész
Budai professzor	Rékai Nándor
Királyné, egy deák anyja	Szarvassy Csaba Zsolt
Peidl, titkosrendőr	Borbáth Ottília
	Medgyessy Pál

Történik 1794–95-ben Bécsben és Debrecenben.

Zenei szerkesztő	Pacher Gréti
Díszlet- és jelmeztervező	Huros Anna Mária
Rendező	Udvaros Béla

TOVÁBBI ELŐADÁSOK:

Október 29., vasárnap: este 7 óra
November 3., 17., december 1., péntek: este 7 óra
November 5., 19., 26., december 3., vasárnap: délután 4 óra
November 25., szombat: délután 4 óra

Jegyárúsítás mindennap az 1/250-5338-as telefonszámon, illetve hétfő, szerda, péntek délután 14–18 óra között a Duna Palota portáján: 1/235-5500.

Helyárak: 2000, 1500, 1200 Ft

Jelenős nap, ünneprend alakította ki ez évi szokásos október végi bemutatónkat. Idei legjelentősebb ünnepünk a magyar forradalom és szabadságharc ötvenedik évfordulója, amelyet élő magyar író drámájával köszöntünk. Számunkra pedig ünnepi öröm, hogy tizenhat éves működésünk során ez a huszonötödik premierünk. Végül egyszerűen csatlakozik harmas ünnepi sorozatunkhoz, hogy e bemutatóval köszöntjük *Szabó Magdát* színházunkban. Az pedig a sors ajándéka, hogy e hónapban és e bemutatóval egyszerre mind a születésnapját is köszönhetjük.

Ennyi áradó gondolat jegyében végre rátérhetünk az írónőre és jeles drámájára. Szabó Magda nemcsak a kortárs magyar irodalomnak, de a társadalomnak is kiemelkedő személyisége; akadémikus. Művei révén nemzetközi elismertsége nőttön-nő. Az *Abigél* című tévésorozat vagy a *Régimódi történet* színházi előadása pedig példátlan közönségsikert aratott.

Szabó Magda Debrecen városának elkötelezettje, szerelmese. A Debreceni Református Kollégium pedig a magyar református közösség alma matere. A város és a kollégium sugárzó fényének állít remek emléket a *Szent Bertalan nappala* című dráma. Két főszerepére a szerző Debrecen két történelmi személyiségét, a fiatal diák Csokonait és a város legendás főbíráját, Domokos Lajost választotta. A megtörtént eseményből olyan erkölcsi példát teremt, amely ritkán található a drámairodalomban. Korunk fellazult morális rendjében fátylaként világít Domokos Lajos áldozatos, kristálytisza jelleme.

Társulatunk a felkészülés során lelkierőben gazdagodott. Ezt az élményünket nyújtjuk most át közönségünknek.

UDVAROS BÉLA

Kolozsvári galérianyitó

Reményik Galéria és gyülekezeti terem – ez a neve annak a pinchehelyiségnek, amelyet a kolozsvári evangélikus püspökség újított fel és alakított át, hogy egy tágas, a régi idők hangulatát idéző, de a legkorszerűbb feltételeknek is meg-

A SZERZŐ FELVÉTELE

felelő kiállítóteremmel gazdagítsa a „kincses” várost. Hiánypótló ez a terem; miután megszűnt a Főtéri Galéria, Kolozsvár belvárosában gyakorlatilag nincs olyan helyiség, amely helyet tudna adni képzőművészeti tárlatoknak – hangsúlyozták a szónokok a Reményik Galéria október eleji megnyitóján. Az eseményre Kolozsvár közéleti, politikai és kulturális életének személyiségei egyaránt meghívót kaptak.

Az ünnepség az evangélikus püspökség épületének udvarán kezdődött rövid áhítattal, ezután *Adorjáni Dezső Zoltán*

püspök átvágta a szalagot, majd a résztvevők levonultak a galériába, ahol ünnepi műsor keretében került sor a kiállítóterem felavatására. „Ez a hely legyen műhely, a találkozások műhelye, ahol teológia, képzőművészet, közelet és irodalom találkozik és beszélget. Úgy éreztük, hogy erre igen nagy szükség van: egy kicsit – az aktuálpolitikai kérdéseket félretéve az életünkéből – próbáljunk meg a lényeggel foglalkozni. Azt fogalmaztuk meg, hogy van miről beszélünk... egymást inspiráljuk, vitatkozunk. Úgy érzem, erre szolgál ez a helyiség” – fejtette ki megnyitóbeszédében a püspök (*képiünkön*).

A Reményik Galéria – amely alatt egyébként honfoglalás kori temető található – 1999-ben nyílt meg először, jóval szerényebb körülmények között, azonban e hét év alatt is számos egyéni és közös tárlatnak adott otthont. A helyiség falait restaurált, középkori ablakszemek díszítik, a boltívek alatt pedig a 21. századnak megfelelő kényelmes körülményeket talál a betérő.

Az Essig művész házaspár jóvoltából a felújított galériában belföldi és külföldi művészek alkotásai tekinthetők meg, elkesperződten tág műfaji változatosságban. Egy dolog közös bennük: a minőség. Adorjáni Dezső Zoltán úgy véli, természetes dolog az, hogy az egyház támogatja a kultúrát, „hiszen az egyház maga a kultúrában él”.

■ DEBRECENI HAJNAL

Magyar anyanyelvű eva

FOTO: HORVÁTH-HEGYI OLIVER

Pillanatfelvétel a közgyűlésről

Orosháza, október 13–14.

◀ Folytatás az 1. oldalról

Balog Zoltán, a parlament emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának elnöke arról szólott, hogy míg a politikának nem illik sem dicsérnie, sem bírálania az egyházakat, addig az egyházak ezt megtehetik a politikával, mivel olyan autonóm közösségek, amelyek a politikától függetlenül is teszik a dolgukat. Dicsőreklént hangzott el: Magyarországon talán az evangélikus a legtöbb különbözőséget megmutató egyház, miközben tagjai ennek ellenére keresik a közös utakat. („Ez is lehet szolgálat az ország, a nemzet felé” – jegyezte meg Balog Zoltán.)

A határon túli magyar evangélikusok nevében Pátkai Róbert, a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkészek Munkaközösségének (KÉMELM) elnöke, nyugalmazott püspök mondta el történelmi visszaemlékezésekkal tarkított köszöntését. A világtalálkozó megnyitó ünnepségét dr. Frenkl Róbert országos felügyelő szavai zárták, aki köszönetet mondott a zászlóbontásért, és reményét fejezte ki, hogy Isten megáldja ezt a törekvést, és valóban történelmi eseményként fogják számon tartani a Maek megalakulását.

Október 14-én az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium díszterme adott otthont a konferencia programjainak. Az új világszervezet kihívásaival kapcsolatban reggeli áhítatában Adorjáni Dezső Zoltán kiemelte, hogy bár a Maek előtt álló út járatlan – ráadásul akadályok és szakadékok nehezítik –, de nem szabad, hogy ez eltántorítsa azokat, akik a kezdeményezés sikeres kibontakozását dolgozzák; a hidakat fel kell építeni, és az úton el kell indulni.

Dr. Fabiny Tamás püspök előadása mottójául Préd 3,5-öt választotta: „Mégvan az ideje a kövek szétmozdításának, és megvan az ideje a kövek összerakásának.” A magyarság széthullásának történelmi példái nyomán a püspök három metafora segítségével – a Maek erős várának, családi házában és templomának a képével – vázolta fel a hallgatóság előtt a Magyar Evangélikus Konferencia ideális jövőképét (lásd az Égtájtól e számunk 3. oldalán).

A Mt 9,37 alapján tartott, „Az aratni válik sok...” című előadásában Gémes Pál a nyugat-európai magyar gyülekezetek helyzetéről is szót ejtett, s ezzel már elővételezte a szünet után következő programot, határon túli magyar közösségek bemutatkozását, melynek moderátora dr. Frenkl Róbert volt.

■ PETRI GÁBOR

A felvidéki evangélikusok képviselőiben Badin Ádám rozsnói presbiter és Sma Zoltán, a Szász–Ipolyzalkalosi Evangélikus Egyházközség felügyelője számolt be a szlovákiai magyar gyülekezetek helyzetéről.

A szépszájú erdélyi küldöttség nevében Fehér Attila püspöki tanácsos, Zelenák József, a Brassói Egyházmegye esperese és Köncze Geréb Árpád, a Kolozsvári Egyházmegye esperese ismertette a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház magyar evangélikus gyülekezeitének életét és a szolgálati munkák tevékenységét.

A Nyugat-európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének munkájáról Gémes István, az Utitárs és a Koinonia című folyóirat szerkesztője, valamint fia, egy stuttgarti német evangélikus gyülekezet lelkészeként is szolgáló Gémes Pál osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel.

Az ausztriai magyar evangélikusság helyzetét Solymár Mónika, az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet lelkésze és Mesmer Ottó, az Óriszigeti Evangélikus Egyházközség lelkésze foglalta össze.

Az Amerikai Egyesült Államokból érkezett dr. Tomaschek László az Egyesült Államokban és Kanadában élő magyar evangélikusok között végzett munkáról számolt be, tolmácsolva egyúttal Bernhardt Béla főesperesnek, az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia (AMEK) elnökének az üdvözlését is.

Az öt országot átfogó észak-európai magyar gyülekezetekről Molnár-Veress Pál lelkész és Jordáky Béla főfelügyelő mondott megdöbbentő adatokat: Svédország, Finnország és Észtország tizenhatszáz magyar gyülekezetében mindössze egyetlen lelkész végez szolgálatot.

A konferencia zárásában Pröhle Gergely emlékeztette a hallgatóságot, hogy az emelkedett hangulatnak és az ünnepi örömmel ki kell egészülnie a realitásérzékkel: az ötletek és kezdeményezések megvalósításának szándékát összhangba kell hozni az anyagi lehetőségekkel. Nem elég csupán látogatni egymást; a gyülekezeteknek – határon innen és túl – részévé kell válniuk egymás életének is.

A rendezvénysorozat a Művészetek Házában ért véget, ahol Badin Ádám szavalt istenes verseket; közöttük Bárdosi Ildikó és Dsupin Pál népzenei betéteit hallgathatták meg az érdeklődők. A záróáhitat szolgálatát Gémes István végezte.

Részletek a Maek alapszabályából

4. §. A konferencia célja és tevékenysége:

(1) A konferencia a Magyarországon, a Kárpát-medencében és a világon bárhol élő magyar anyanyelvű evangélikus (protestáns) egyházak, gyülekezetek, illetve a nem magyar nyelvű egyházak közösségében élő magyar anyanyelvű evangélikusok testvéri és szolgálati közössége. Feladatának érzi, hogy erősítse és elmélyítse a közösséget alkotó tagok identitását, és segítséget nyújtson ahhoz, hogy a magyar anyanyelvű evangélikus (protestáns) közösségek és személyek egymást és intézményeiket megismerhessék, és kölcsönösen támogathassák. A konferencia célja továbbá az evangélizáció előmozdítása, az egyházért és a magyarságért érzett felelősségtudat erősítése, az elesettek iránti szolidaritás, a szabadság, a türelem és a nyitottság Jézus Krisztus tanítása szerint való hirdetése.

(2) Az egyházi élet elősegítése, a gyülekezetek egymás közötti kapcsolatainak erősítése, a testvér-gyülekezeti kapcsolatok támogatása, a külföldi lelkesítő szolgálat, lelkészto-vábbképzés segítése, valamint ösztöndíjak alapítása, elbírálása.

(3) Tanácskozás a gyülekezeteket érintő kérdésekről, a taggyülekezetek érdekeinek képviselete a magyar és külföldi egyházak és világi szervezetek irányában. (...)

A keresztyén evangélizációs küldetés tudatos elkötelezettségű végzése, a keresztyénység társadalmi és kulturális szerepének és feladatainak vállalása, állásfoglalások kialakítása, mindezek megismertetése.

Maek
Magyar Evangélikus
Konferencia

FOTO: MENYES GYULA

Szolgálattevők az ünnepi istentiszteleten

FOTO: HORVÁTH-HEGYI OLIVER

FOTO: MENYES GYULA

Szili Katalinnak, az Országgyűlés elnökének jobbján Németh Béla, Orosháza polgármestere, balján Balog Zoltán református lelkész, országgyűlési képviselő, mellette Kerényi György államtitkár

FOTO: MENYES GYULA

Evangelikusok találkozója

Puzzle-darabok

Felvidék

„A mi sorsunk mesébe illő” – mondja a felvidéki magyar evangélikusok bemutatkozásakor *Badin Ádám*, aki Rozsnyóról érkezett a találkozóra, majd így folytatja: „Kilencven éve senki nem törődik velünk: sem a magyarországi, sem a szlovákiai evangélikus egyház. Mostohagyerek, vagy ha úgy tetszik, áldozati bárányok vagyunk. Mégis élünk, mert élni akarunk!”

Élni akarnak, ezért is jöttek el Szlovákiából – egymástól függetlenül – hatan az orosházi találkozóra, mégpedig (ahogy arra *Badin Ádám* utalt) a szlovák egyház határozott tiltása ellenére.

Hogy mit is jelentett ez a tiltás pontosan, arról lapunk *Srna Zoltánt*, a Szász-Ipolyszakállosi Evangélikus Egyházközség felügyelőjét kérdezte, ő azonban nem fogalmazott ilyen élesen: „A szlovák egyház egyet nem értését fejezte ki, nem tartotta ajánlatosnak a találkozón való részvételt, de nekem mint magánszemélynek nem tilthatta meg azt, hogy eljöjsek.” Természetesen azért döntését hosszas mérlegelés előzte meg, de végül arra a megállapításra jutott, hogy rosszabb helyzetbe nem kerülhet.

Szlovákiában egyébként egyes becslések szerint hét és fél ezer, más számítások szerint huszonnégyezer magyar evangélikus él. Magyar nyelvű istentiszteletet huszonhét gyülekezetben tartanak. A felvidéki magyar evangélikusok kötelességüknek érzik megőrizni és továbbadni a hagyományait (Srna Zoltán lapunk tudósítójának elmondta,

Srna Zoltán és Badin Ádám

Molnár-Veress Pál és Jordáky Béla

Nyugat-Európa

A hetvenegy gyülekezetet összefogó Nyugat-európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének társelnökeként *Gémes Pál* lelkész – akit szűkebb pátriájából, a stuttgarti gyülekezetből édesapján, *Gémes István* nyugdíjas lelkészen kívül még tízen kísérték el Orosházára – már a találkozót megelőző sajtótájékoztatón is felhívta a figyelmet arra, hogy nekik, Nyugat-Európában élő magyar protestáns lelkészeknek missziói munkára adatott lehetőségük. „Sok olyan

Gémes Pál

Rácz Zsuzsanna és dr. Tomaschek László

na hordani a köveket.” De mint mondja, az a fő, hogy a magyar evangélikus egyházhoz tartoznak, és hogy a jövőben talán többet törődnek velük. Ezért azt kéri a magyar evangélikusoktól, hogy „töltsük meg élettel a szervezetet”.

Svédország

Egy eredményesen működő, de rendkívül törekeny és sérülékeny közösségről számolt be *Molnár-Veress Pál* lelkész és *Jordáky Béla* főfelügyelő az orosházi találkozó résztvevőinek.

Molnár-Veress Pál a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség vezetőjeként tizennégy gyülekezet összesen ötezer-négy száz egyháztagja között lát el lelkészi szolgálatot. (Az általa pásztortolt terület akkora, mint a mai Magyarország és Erdély területe együttevve, ráadásul Svédországon kívül negyedente Észtországban és Finnországban is tart istentiszteletet!)

Az egymástól hihetetlenül nagy távolságokra lévő gyülekezeteket összefogó közösségnek sem temploma, sem parókiája nincsen, tulajdonát egyetlen gyülekezeti otthon képezi. A nehézségek ellenére az elmúlt tizenhárom év mindegyikében tartottak konfirmációt, és többször előfordult a lelkésszel, hogy egy-egy

istentiszteleten az eredetileg tervezett egy helyett két, három vagy négy gyermeket keresztelt, de volt példa arra is, hogy gyermeke keresztelője előtt a szülőt részesítette e szentségben...

„Ez az alkalom természetesen az ünneplés – mondta el felszólalásában Jordáky Béla –, de nem feledkezhetünk meg a gondokról, amelyekre közösen kell megoldást találnunk.” A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség ezért azt kéri a Maektől, hogy „tartsa figyelő szemét a külföldi magyar gyülekezeteken”.

Észak-Amerika

„Szeret az Úr, azért nincs még végünk, mert nem fogott el irtalma...” – idézett Jeremiás siralmából (3,22) dr. Tomaschek László, az 1941-ben megalakult Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia (AMEK) alelnöke, amikor az Észak-Amerikában élő magyar evangélikusok képviselőiben a pódiumra lépett.

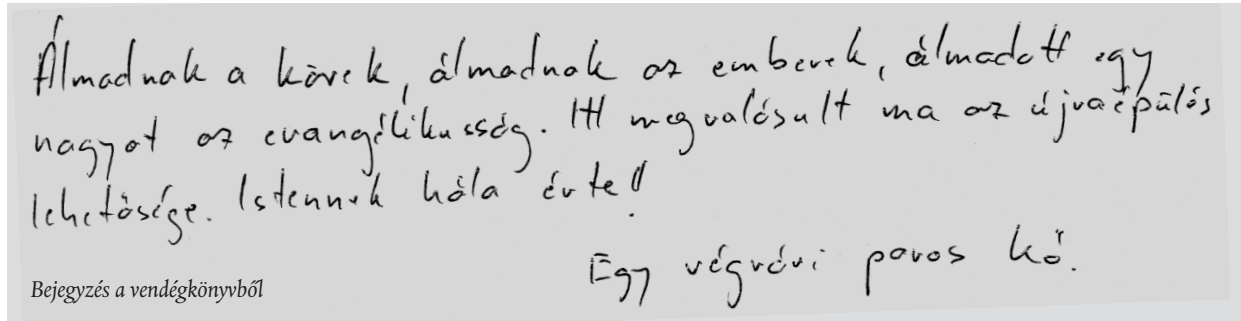
Mint elmondta, az Amerikai Egyesült Államok és Kanada területén élő egymillió magyar között bizonyára számtalan hittestvérünk van, az AMEK azonban sajnos meglehetősen kevesükről tud. Míg például 1941-ben tizenhárom gyülekezetet tartozottak számon, addig ma mindössze három magyar evangélikus gyülekezet van Észak-Amerikában: a torontói, a nyugat-clevelandi és a kelet-clevelandi. Az amerikai magyar evangélikusok *Eros Vár* című, kéthavonta megjelenő lapját pedig a korábbi ezerkétszáz példány helyett ma már csak hatszáz példányban adják ki.

Tomaschek Lászlót az AMEK pénztárosa, *Rácz Zsuzsanna* kísérte el Orosházára. Lapunk kérdésére elmondta, hogy 1992 óta él Clevelandban, ahol – mivel negyvenöt percnyi autóútra lakik a magyar gyülekezettől – vasárnaponként a Szent János Evangélikus Gyülekezet alkalmait látogatja, és csak nagy ünnepekkor vesz részt a nyugat-clevelandi magyar gyülekezet istentiszteletén. Együtt érez azokkal, akik idegen környezetben próbálják megőrizni a nyelvüket és a vallásukat, ezért is tartotta fontosnak, hogy eljöjjen a találkozóra. „A Maektől azt várom, hogy értelmet és inspirációt adjon az ország határain kívül élőknek ahhoz, hogy magyar evangélikusok maradjanak.”

■ VITÁLIS JUDIT

A találkozó záróeseménye a Művészetek Házában

Bejegyzés a vendégkönyvből

FOTO: HORVÁTH-HEGYI OLIVER

► **Nem titok (és a legkevésbé sem meglepő), hogy a Maek zászlóbontásának egyik legfőbb szorgalmazója – ha úgy tetszik, a „konferencia előkészítésének motorja” – a mintegy harminckétezer lelket számláló Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke, Adorjáni Dezső Zoltán volt. Az anyaország jelenlegi határain kívül az egyetlen „teljes kiépítésű” magyar evangélikus egyházszervezet lelkészi vezetője a konferencia jövőjét illetően is derűlátó:**

– Öt évvel ezelőtt ugyancsak itt, Orosházán bontott zászlót a Maek „elődszervezete”, a METT, vagyis a Magyar Evangélikusok Tanácskozó Testülete, amelyet a Magyarországi Evangélikus Egyház akkori vezetői „találtak ki”. Én ennek a jobbra csak évente egyszer tanácskozó, jogi személyiség nélküli testületnek a létét is fontosnak tartottam. Ez döbbenetesen gyorsan rá bennünket arra – kit gyorsabban, kit lassabban –, hogy ennél sokkal többre, sokkal szorosabb együttműködésre van szükség. A lelki-spirituális egység rendkívül fontos, de látnunk kell, hogy ebben a mai világban strukturális háttér nélkül a legjobb törekvések is erejüket veszítik.

Én azt tartom, hogy ezt a nem túl nagyszámú, de még mindig számottevő magyar evangélikusságot intézményesített formában is egyesíteni kell. Mert az a „ház”, amelyre mostani előadásában *Fabiny Tamás* püspök kollégám is utalt, egyben struktúra is. Ennek építéséhez jó alap a Maek, de ez még mindig csak a kezdet. Tehát ha itt leragadunk, és ebből pusztán annyi lesz, hogy két-három évente tartunk egy nagy kongresszust, ahol örülünk egymásnak, akkor az ugyan nagyon szép lesz, de a Maek nem lesz több, mint egy kibővített METT. Valójában azonban ennek a munkának – a konferencia áldásos tevékenységének – most már az egyházi élet minden területén meg kell mutatkoznia. Sorolhatnám példaként az oktatás, a misszió, a diakónia, az ifjúsági munka, a nemzetközi kapcsolatok vagy épp az egyházművészet, netán a műemlékvédelem területét. Röviden: a Maek égisze alatt szakmai kollégiumoknak kellene mielőbb munkához látniuk. És az Európai Unióban – „jogi személyként” – esetenként már külső forrásokat sem reménytelenül találni egy-két projekt finanszírozásához. Ám keresztyén spirituális tartalommal más nem fogja megtölteni helyettünk.

Lejegyezte: T. PINTÉR KÁROLY

FOTO: MENYES GYULA

Határtalan közösségben...

hogy négy különböző énekeskönyvet használnak, a liturgia pedig szinte gyülekezetenként más és más), de ehhez – *Badin Ádám* szerint – a magyar és a szlovák egyház közötti kölcsönös bűnbocsánatra, kiengesztelődésre (is) szükség van.

magyarul találkozunk, aki kulturális, anyanyelvi kötődést keresve jut el hozzánk úgy, hogy az anyaországban talán nem is volt kapcsolata az egyházzal.”

Gémes Pál is osztja azt a véleményt, hogy a Maek megalakulása kicsit megkészt: „Már tíz éve is össze lehetett vol-

Részlet Dabasy Jánosnak, a Melbourne-i Magyar Evangélikus Gyülekezet lelkészének leveléből

„Gyülekezetünk 1957 szeptemberében alakult, akkor még körülbelül százötven családdal, egyénnel. Az idő, sajnos, nagyon megfogyatkoztatta a gyülekezetet, és ma már csak huszonhárom név van a névsoron, mind öregek (nyolcvanévesnél idősebbek), a hetven évemmel én a fiatalok közé tartozom. Istentiszteleteinken tizen-tizenötön szoktunk összejönni. Az utódok, ha még járnak is templomba, akkor már az ausztrál istentiszteletekre járnak, s kevés beszéd úgy magyarul, hogy a magyar prédikációt teljesen meg tudná érteni. Isten segítségével, ameddig az utolsót is magához nem hívja, hirdetjük, hallgatjuk az ígét, és járunk az Úr asztalához. Nem panaszkodunk, sok áldást kaptunk és kapunk Istentől. Van egy kis, még könnyebben mozgó magunk, amelyik rendszeresen, hetenként összejön nálunk bibliaórára is. Ilyenkor hatan szoktunk összejönni a Biblia körül. (...)

A konferencia megalakítását nagy örömmel vettük. Sajnos a mi kis gyülekezetünk nem tud képviselőt küldeni az orosházi zászlóbontásra. Számunkra már a konferencia nagyon későn keletkezett.”

1956

Így kezdődött...

1956. január 8-án Dezséry László püspök a Puskin utcai újévi fogadáson két feladatot határozott meg arra az évre a magyar evangélikus egyház számára. Az első az Egyházak Világtanácsa (EVT) Központi Bizottsága nagygyűlésének Galyatetőn történő megrendezése, a második pedig egy központi alapnak nevezett közös kasszának a megeremtése volt. A galyatetői konferencia sikere Dezséry László és az akkori egyházi vezetés számára legitimációs kérdéssé is vált, éspedig kettős értelemben. Egyfelől személyük, másfelől viszont az evangélikus egyház általuk megtalált „útja” szempontjából.

Dezséry – előkészület címszó alatt – el kérte az akkori igazságügyi minisztertől elődje, D. Ordass Lajos 1948-ban lezajlott perének a teljes anyagát. Ezzel kívánta a Lutheránus Világsszövetség (LVSZ), illetve az Egyházak Világtanácsa Galyatetőre érkező vezetői előtt bizonyítani azt, hogy Ordass „köztörvényes” bűnök miatt ítélték el. Emiatt „kellett” őt azután 1950. április 1-jén egy erre a célra felállított egyházi bíróságnak a püspöki szolgálatból is eltávolítania. Az igazságügyi miniszter azonban elutasította a kérést. Mivel várható volt, hogy a Galyatetőre érkező külföldiek közül többen is kérni fogják azt, hogy találkozhassanak a meghurcolt püspökkel, Dezséry László rákényszerült arra, hogy személyesen találkozzon ebben az ügyben magával Ordass Lajossal.

A találkozóra 1956. június 18-án került sor Ordass Lajos Márvány utca 23. szám alatti lakásában. A találkozóznak két témája volt: az egyik a galyatetői konferencia egyes külföldi delegáltjainak Ordassnál teendő látogatásai, a másik a magyar evangélikus egyház akkori helyzete. Ordass elmondta, hogy az őt meglátogató külföldieknek mind a saját személyére, mind pedig az egyház helyzetére vonatkozóan a saját véleményét

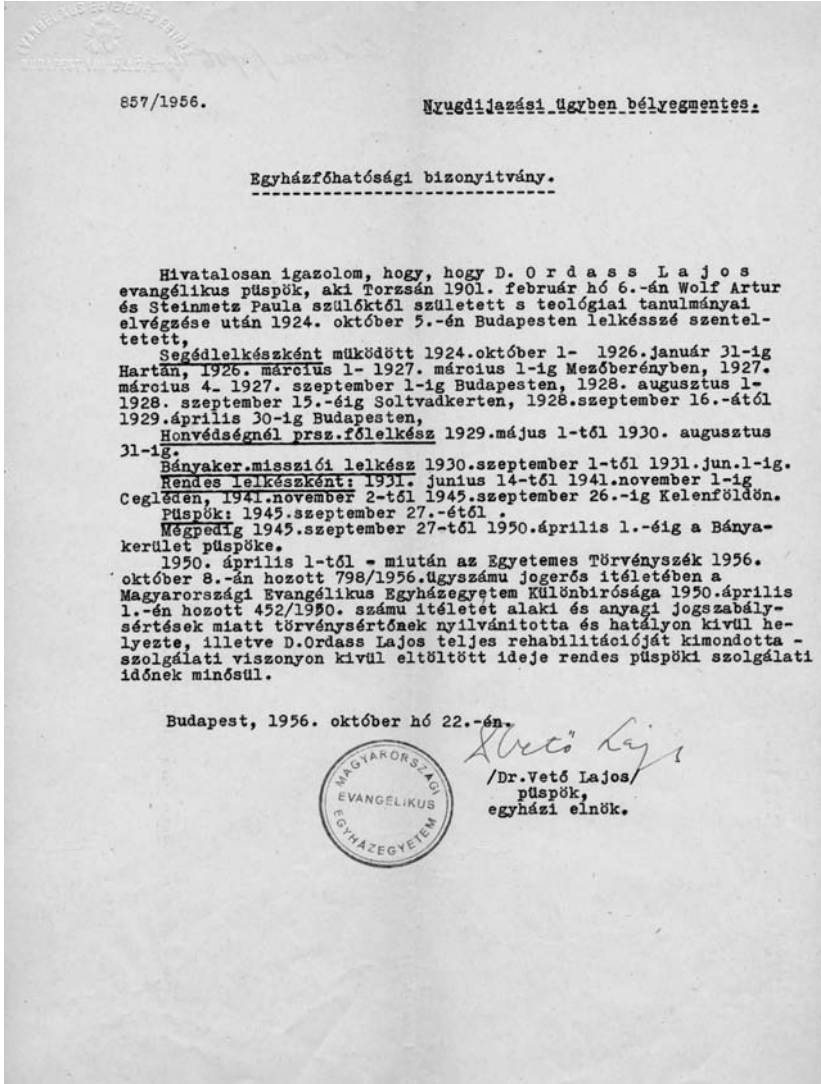
Mivel Dezséry László látogatása Ordassnál eredménytelen maradt, Horváth János, az Állami Egyházügyi Hivatal (ÁEH) elnöke kereste föl őt; Galyatető előtt két alkalommal, július 11-én és július 25-én ment el Ordass lakására. Találkozóiknak két fontos mozzanata volt. Az egyik az, hogy Ordass kijelentette: ő ma-

Ordass Lajos püspök

gát legitim, tényleges püspöknek tartja. A másik pedig az, hogy ő koncepciók per áldozataként kettős – állami és egyházi – rehabilitációra szoruló személy.

A galyatetői konferencia ideje alatt az ÁEH, az LVSZ és az EVT illetékesei között tárgyalások folytak Ordass ügyéről. Az eredmény egy augusztus 4-én aláírt meg egyezés lett. Ez Ordass püspöki szolgálatba való visszatérését, kettős rehabilitációját, illetve átmenetileg teológiai tanárként történő foglalkoztatását tűzte ki célul. A rehabilitáció megtörténteig az egyházi vezetők, az ébredés emberei és az Ordassal szimpatizálók is megmozdultak.

fogja elmondani. Ami pedig az egyház helyzetét illette, Ordassnak az volt a véleménye, hogy az egyházi vezetők a szükségesnél több lojalitást mutatnak az államhatalom iránt, és ennek eredményeként egyházellenes tevékenységet is támogatnak.

Ordassnak október 24-én kellett volna megkezdenie előadásait az Evangélikus Teológiai Akadémián a skandináv egyházak történetéről és az ottani Luther-kutatásról. A történelem azonban közbeszólt...

■ ANONYMA

Ötven év távlatából

Tisztító vihar egyházunkban – az 1956. őszi lelkészkonferenciák

Előző, személyes visszaemlékezésemben (Evangelikus Élet, 2006/32. szám) röviden már beszámoltam arról a sokak által nem ismert, szoros kapcsolatról, amely az egész világot megrendítő nemzeti forradalmunk és szabadságharcunk és az Egyházak Világtanácsa Központi Bizottságának a galyatetői üdülőben tartott egyház-történelmi jelentőségű ülése között volt. Sajnos fényképeket nem tudtam mellékelni emlékező soraim mellé; azokat elsdorta az idők vihara. De annyi már bizonyosan első írásomból is nyilvánvalóvá lett, hogy Isten csodálatos történelemformáló, gondviselő kegyelme jó előre fölkészítette történelmi egyházainkat, hazai evangélikus egyházunkat is, a rájuk váró legnehezebb időkre. Így a II. világháború véres veszteségeire, a hitlerista, majd a nyilas, végül a szovjet megszállásra, Budapest ostromára és az egyházak elleni, ezt követő súlyos támadásokra.

Először is: már jóval a II. világháború előtt Trianonban szétszakított országunkban megindult hazai egyházainkban az „ébredési mozgalom”. Isten kegyelmes gondviselése volt, hogy már a 20. század negyvenes éveitől szoros kapcsolatok alakultak ki az északi evangélikus országokkal és egyházaikkal, így elsősorban a finn testvéregyházzal (ezzel kapcsolatban főleg Csepregi Béla nevét kell hálával említenünk).

Teológuséveim egyik legfelejthetetlenebb emléke marad az akkori soproni Evangélikus Hittudományi Kar hallgatóinak az egész várost fölrazó, esti tüntető fölvonulása a testvéri finn nemzet szovjet megtámadásakor. Miközben a finn himnusz énekeltük finn nyelven. A finn követség azóta is minden évben december elején, a támadás évfordulóján elküldi a nevemre meghívását.

A másik ilyen nyilvánvaló jel, amely azt mutatta, hogy Isten történelemformáló kegyelme felkészít bennünket az elkövetkező nehéz időkre, a Baráti Mozgalom volt. Ennek a kezdeteiről és legismertebb résztvevőiről nemrég közölt részletes beszámolót az Evangelikus Élet id. dr. Fabiny Tibor professzor tollából (2006/37. szám, 8. o.).

Istenünk ezt követő, megelőző és történelemformáló kegyelmének harmadik csodálatos jele volt 1956 őszén, szeptemberben és október első felében először a főt, majd a gyenesdiási lelkészkonferenciák tisztító „lelki vihara” hazai egyházunkban. E sorok írója a Pécsi Tudományegyetemről leválasztott, majd a nyugati határ közeléből, Sopronból Budapestre átköltöztetett Evangelikus Teológiai Akadémia legfiatalabb professzoraként élte át ezeket a felejthetetlen, megrendítő lelkesítő találkozókat.

A sort elkezdő főt, majd az azt követő gyenesdiási, Balaton-parti konferenciákon valóságos viharok tört ki az ott összegyűlekezett nagyszámú lelkészből a követelés, hogy egyházunkban a legégetőbb szükségünk a belső, lelki és az igehirdetésben és tanításban, teológiánkban való igei-reformációi teljes megújulásra van! Mert másképp elsodor bennünket az egyházak ellen megindult támadások vihara.

Ennek a tisztító viharoknak a vezetői a főt lelkészkonferenciákon elsősorban id. Zászkaliczky Pál főesperes és dr. Schulek Tibor tábort lelkész vezetőből gyülekezeti lelkésszé lett vezetőnk, valamint a főt Kántorképző Intézet igazgatója, Kiss János voltak. Az ezt követő gyenesdiási lelkész találkozókat felejthetetlen vezetője Scholz László, a Magyar Evangelikus Lelkészegyesület elnöke volt. Mellette felső-

razoktak a teológiai akadémiának egy időre még megtúrt idősebb professzorai és a fiatalok, de már az 1950-es megalakuláskor nyugdíjba helyezett és a szolgálatukból eltávolított professzorok (dr. Deák János, dr. Jánossy Lajos, dr. Kiss Jenő, dr. báró Podmaniczky Pál) nélkül.

Különösen is mély hálával kell emlékeznünk a fél évszázados évfordulón id. Zászkaliczky Pál, dr. Schulek Tibor és Scholz László felejthetetlen szolgálatára, vezetésére ezeken a sorsfordító lelkesítő találkozókon, amelyek lelkiileg valóban felkészítettek hazánk és egyházunk történetének közeledő megrendítő eseményeire! Valóban „tisztító viharoként” éltük át ezeken a konferenciákon szolgátságaink nagy többségének határozott kiállását Isten igéjének tiszta és teljes hirdetése mellett és a Rákosi-korszak megalázott, börtönbe zárt, kitelepített vagy áthelyezett lelkészeinek, elsősorban D. Ordass Lajos püspöknek, Kendeh György és dr. Keken András lelkészeknek teljes rehabilitálásáért.

Ennek az ötvenéves történelmi évfordulónak két nagy elkötelezése van hazai egyházunkban az azóta helyükre lépett fiatalabb lelkészi és világi szolgátságaink számára. Egyfelől az, hogy törekedjenek a lehető legközelebbi megismerni annak a fél évszázaddal ezelőtti korszaknak az igazi és teljes történetét, beleértve a személyes kapcsolatfelvételt a kevés, még élő szemtanúval, és alaposan megismerve mindazt, ami írásban reánk maradt egyházi levéltárainkban! Másfelől pedig az, hogy igehirdető, tanító és szeretetszolgálatukban kövessék a hűséges elődöket: Krisztus tanúiként ebben az Isten nélküli, önző és énközpontú világban!

■ D. DR. NAGY GYULA

Képek és szavak

Ötvenhat emlékezete Kelenföldön

► A Kelenföldi Evangelikus Egyház-köztségben 2003-ban, a templom felszentelésének hetvenötödik évfordulóján tartottak először gyülekezeti hétvégét, s azóta is évente megrendezik. Az idén október 13. és 15. között ünnepi vespera és egyházzenei hangverseny, klubest és ünnepi istentisztelet – Zelenák József sepsiszentgyörgyi esperes szolgálatával – szerepelt a programok között. A sorozat nyitányaként a múlt pénteken az érdeklődők egy 1956-ról készült kiállítás megnyitóján vehettek részt, meghallgathatták egy volt gyülekezeti tag személyes hangú visszaemlékezését, illetve dr. Reuss András teológiai tanár előadását.

Elsőként Joób Máté igazgató lelkész köszöntötte az egybegyűlteket, majd egy volt kelenföldinek, Hidvéginé Tassy-Betz Évának adta át a szót, aki személyes élményeiről mesélt hallgatóinak, szeretettel említte a gyülekezet két egykori lelkészének, Botta Istvánnak és Kendeh Györgynek a nevét, sok év távolából is hálás szívvel emlékezve minden tőlük kapott „kézzel fogható” segítségre, illetve szellemi, lelki ajándéokra.

Az elhangzottak után ki-kik megtekinthette a kiállítást. Készítője, Schermann Ákos, a Budai Egyházmegye gyűjteményi megbízottja lapunknak elmondta, hogy a kilencablónyi írásos és képi anyagot felkérésre gyülekezeti iratok, saját emlékek, valamint az Evangelikus Országos Levéltárból származó dokumentumok segítségével állította össze.

Beszélgetésünknek az áhítatra hívó szó vetett véget. Blázy Árpád lelkész Lk 17,21b alapján tartott rövid igei elmélkedésében kiemelte, hogy Isten országát közöttünk, a gyülekezetben, a családban, a hazánkban van. Az Úr nemcsak egykor volt velünk – mondotta az ige-

hirdető –, hanem jelen van ma is, és mindnyájunknak feladatokat szán, hogy országa továbbra is épülhessen.

Az alkalom az Evangelikus Hittudományi Egyetem professzorának, dr. Reuss Andrásnak a referátumával foly-

tatódott. Az előadó a felelősségről szólna egyebek mellett arról beszélt, hogy míg a kötelességétika vakbuzgó teljesítést vár el, a felelősségétika ezzel szemben azt kívánja, hogy a cselekvő vállalon felelősséget a jövőért: intenzíven foglalkozzék a valósággal és azokkal a

hely), a gyülekezetért, az őt körülvevő világért, mégsem lehet rajta mindent számon kérni. De ami rajta áll, azt igenis meg kell tennie, feltéve magának a kérdést: „Megtettem-e mindent, amit lehet, mindent, amire képes vagyok?”

■ G. Zs.

’56-os megemlékezés a zsinati ciklus záró istentiszteletén

A Magyarországi Evangelikus Egyház törvényhozó zsinata október 21-én, szombaton 11 órakor a budapest-fasori evangélikus templomban tartja hatéves ciklusának záró istentiszteletét.

Az ünnepi alkalom egyházunk központi megemlékezésével kezdődik, amelyen az evangélikusság főhajtással tisztleg az ötven évvel ezelőtti forradalom áldozatait előtt, biztat az ’56-os események méltó értékelésére és hagyományainak komolyan vételére, és imádkozik népünk belső békeességéért és megújulásáért.

Az ünnepi megemlékezést Ittész János elnök-püspök, a zsinat záró istentiszteletének igehirdetését Smidélusz Zoltán, a leköszönő zsinat lelkészi elnöke tartja.

A reformáció mai üzenete: Krisztus-hit és segítő szeretet

Luther a Krisztus-hitből fakadó, tevékeny szeretetről

„A keresztény ember nem önmagában él, hanem Krisztusban és a felebarátjában: Krisztusban a hit által, felebarátjában pedig a szeretet által. A hit által föl-emelkedik önmaga fölé, fel Istenhez. Istentől pedig alászáll ismét önmaga alá, a szeretet által. És mégis Istenben, az isteni szeretetben marad mindvégig. . .

Íme, ez az igazi lelki, keresztény szabadság, amely a szívet szabaddá teszi minden bűntől, törvénytől és parancsoltattól, és amely minden másfajta szabadságot fölülmúl úgy, mint ahogyan az ég a földet fölülmulja. Adj a Isten, hogy ezt a szabadságot igazán megértsük és megtartsuk! Ámen.”

(Luther: A keresztény ember szabadságáról, 1520)

„Átkozott legyen az olyan élet, amelyben valaki egyedül csak magáért él, nem pedig a felebarátja javára! Viszont legyen áldott az az élet, amelyben az ember nem önmagának él, hanem felebarátjának él és szolgál, tanítva, büntetve és segítve őt – tegye azt akármivel és akármilyen módon!”

(Luther: Egyházi ígehirdetések, 1522)

„Ha tudni kívánod, hogyan kell szeretned felebarátodat, és világos példát kívánsz, akkor gondold csak jól végig, mennyire szereted önmagadat!”

(Luther: A zsoltárokról, 1532)

„Ó, a hit valami eleven, elfoglalt, munkálkodó és hatalmas dolog; lehetetlen, hogy szünet nélkül ne a jót cselekedje! (...) Mindezt a Szentlélek cselekszi a hitben. Ezért válik minden kényszerítés nélkül is késszé arra, hogy mindenkivel jót tegyen, mindenkin segítsen, mindent elszenvedjen, Isten iránti szeretetből, aki olyan kegyelmes volt hozzá.”

(Luther: Előszó a Római levélhez, 1522)

„Keresztyén mivoltunk ebből a két dologból áll: a hitből és a szeretetből.”

(Luther ígehirdetései, 1527)

A lutheri reformáció mai üzenete

A lutheri reformáció mai üzenete: a Krisztus-hit aktív, segítő szeretet forrása szüntelenül.

A lutheri reformációt gyakran érte és részben ma is éri az a vád, hogy a bűnbánó és a golgotai keresztfára tekintő Krisztus-hit középpontba állításával nem ad igazi indítatás a jó cselekedetekre, az embertársainkért és a teremtett világ megőrzéséért végzett munkálkodásra. Tehát inkább a befelé forduló kegyességre, a gyülekezeti zárt közösségre, mint a keresztény szeretetben munkálkodó, jót cselekvő, a szenvedő világ iránti felelősségre indít. Sokan ezt még élesebben is kijelentik: Luther és a reformáció Krisztus-hit-központú teológiája és ígehirdetése sokszor elősegíti a maguknak élő keresztény közösségek kialakulását.

Indokolják ezt neves teológusok többek között Luthernek a Jakab apostol „szalmalevele” ellen folytatott éles harcával is, aki a hit kereszténységével élesen szembeállítani látszik a jó cselekedetek kereszténységét: „*Látjátok tehát, hogy cselekedetekből igazul meg az ember, és nem csupán a hit által.*” (Jak 2,24) Ezek a régi és újabb keletű kritikák Luther és a lutheri reformáció Krisztus-hit-centrumú teológiája ellen azonban teljesen jogosulatlanok, és tévedésen, Luther Krisztus-hitének a nem ismerésén alapulnak!

Mint Luther írja: Isten reánk harnatozó kegyelme cselekvő, sohasem tétlen hitet terem bennünk. Mert Krisztus Isten Szentlelkét küldi elő feltámadása és mennybemenetele után az övéihez, követőihez itt a földi világban. A Szentlélek pedig – mint írja – „sohasem nyugszik, tevékeny, élő és ható”. Szüntelenül vívja lelkünkben harcát énközpontú, bűnös ömberünk ellen (Róm 7,21–25). A Krisztus-hitnek ezt a szüntelen, a másik emberért, a felebarátért való küzdelmét Pál apostol a Galata-levélben állítja elénk: „Mert Krisztus Jézusban nem számít (...), csak a szeretet által munkálkodó hit.” (5,6)

A Krisztus-hit és a másik ember iránti szeretet elválaszthatatlanságára utal egyébként maga Krisztus Urunk is a „nagy parancsolatban” (Mt 22,37–39): „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és a nagy parancsolat. A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. E két parancsolattól függ az egész törvény és a próféták.”

A Krisztus-hitnek, a Krisztus-követésnek ezt a dinamikus, cselekvő és segítő szeretettel való elválaszthatatlan összetartozását vegyük kissé közelebből is szemügyre! Nyilvánvaló, hogy a Krisztus-követő tanítvány ízesítő sószolgálatának nem az a célja, hogy kiemelve őt és a templomba járó gyülekezetet a körülötte élő világból. Éppen ellenkezőleg. Önmegtagadó szeretettel forduljon feléje, és utat mutasson számára, a segítségére legyen abban, hogyan az élje az igazi, teljes, boldog életet a körülötte

élő, zűrzavaros és céltalan, boldogtalan világban.

Hol látja reformátorunk a Krisztus-hit szeretetaktivitásának a legfontosabb területeit? Mindenekelőtt abban a közösségben, amely a legközelebb van hozzánk: a családukban. Nem szűnik meg arra inteni, hogy tanítsuk meg gyermekeinket az imádságra, Isten igéjére. Ezért írta meg a keresztény család élete számára Kis kátéját. A Krisztus-hitből fakadó, segítő és dinamikus szeretetünk másik fontos területe földi hivatásunk. Sohasem szabad elfe-

lejtenuk, hogy mi magunk mások munkájának, fáradozásának a gyümölcseiből élünk. A lutheri reformáció új értelmet ad fárasztó napi munkáinknak; meglátatja velünk benne a felebarátot segítő, aktív szeretet Istennek tetsző szolgálatát.

A harmadik ilyen életkór a gyülekezeti és annak szélesebb köre, egyházunk élete. Aktív, hiszen a másik ember új és örök életére kell gondolnunk, amikor igazán segíteni akarunk rajta! A negyedik ilyen életkór, amelyben a Krisztus-tanítvány szeretetben fordul a körülötte élő embertársai felé, népiünk és hazánk széles körű emberi közössége. Ezekben a napokban külön is szeretetünkkel, segítő kézzel és szívvel kell a körülöttünk szenvedő, gondok közt élő emberekre, családokra figyelniük, segíteni rajtuk, ahol csak tudunk!

A még tágabb, cselekvő szeretetünk-re váró életkór az egész embervilág nagy családja: a katasztrófák áldozatai világ-szerte. Nem véletlen, hogy az egyházi szeretetszolgálatok jelenléte és aktivitása annyit szerepel a sajtó hasábjain és a tévé képernyőjén! De van még egy ennél is szélesebb köre Krisztus-hitünk-ből fakadó szeretetünknek: a ma annyira veszélyeztetett, pusztuló természet szépsége és csodája körülöttünk. Minden egyes ember Istentől kapott parancsa, hogy ezt a csodálatos, teremtett világot ne csak művelje, hanem meg is őrizze a pusztulás sokféle formájától!

Mindazt, amit az igazi Krisztus-hit csodálatos és sokoldalú, segítő és cselekvő szeretetéről Luther és a reformáció mai üzeneteként eddig elmondottunk, ebben foglalhatjuk össze: a szeretet és a jó sokoldalú, szüntelen cselekvése, a keresztény új élet nem valami a hitünk mellett vagy után. Hanem éppen ennek a Krisztus-hitnek a csodálatos ereje és teljessége.

Mert ahol ez a három együtt van – a Jézus keresztalálában és feltámadásában megalapozott hit, az élet eljövendő teljességének a reménysége Isten országában és az Isten teremtett világában és a földi életünk konkrét földadataiban munkálkodó, cselekvő szeretet, ez a három – ott van igazi keresztény élet. És ott él Jézus Krisztus szent gyülekezete, egyháza a jelenvaló földi világban!

Írta, és a Luther-idézeteket német, illetve latin nyelvből fordította: ■ D. DR. NAGY GYULA

Kedves Gyerekek!

► Hat hete indult sorozatunkban Pannival és Zsoltival együtt lapozhatjátok fel nagypapájuk gyermekkori füzetét, amelyet még neki készített annak idején az ő evangélikus lelkész nagypapája. A bibliai történetek végén egy-egy feladatot is megoldhattok. Küldjétek el a helyes megfejtést a szerkesztőség címére! Jutalmul a végén megkapjátok annak a bibliai társasjátéknak egy-egy darabját, amely ezekhez a történetekhez illik. Címünk: Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24. A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

4.

– Na, gyertek, kis unokáim, nézzük meg, mi a füzet negyedik címe.
– Majd én elolvasom! – kiáltotta Panni. – Azt írta ide a nagypapád, hogy bölcsesség.
– Hű, az nagy dolog – bólogatott Zsolti.

– Tudjátok-e, hogy ki volt messze földön híres bölcsességéről? – kérdezte nagypapó. – Salamon király. Amikor még ifjú uralkodó volt, egy éjszaka megjelent álmában az Úr, és azt mondta neki: „Kérj valamit, és én teljesítem!” Salamon nem egészséget, hatalmat vagy pénzt kért tőle, hanem engedelmes és bölcs szívet, mert

szeretett volna jó uralkodója lenni Isten népének. Ezért az Úr teljesítette is kérését. Történt egy nap, hogy két nő jelent meg az uralkodó előtt azt kérve, hogy tegyen igazságot. Egy házban laktak, és mindkettőjüknek született kisbabája. Egyik éjjel azonban álmában egyikük véletlenül ráfeküdt a saját gyermekére, és a csecsemő meghalt. Reggelre ez az asszony kicserélte a két gyereket, de ezt letagadta. Az élő kisbaba anyukája viszont szerette volna visszakapni gyermekét.

Ekkor Salamon ezt az ítéletet hozta: hozzanak egy kardot, és vágják ketté a gyermeket, így mind a két anyának jut belőle. Akkor az igazi édesanya könyörögni kezdett: „Kérlek, uram, adjátok inkább neki a gyermeket, csak ne öljétek meg!” A másik viszont azt mondta, hogy vágják ketté, ne legyen inkább egyiküké sem. Salamon tudta, hogy csak az igazi édesanya védi meg mindenáron a gyermeke életét; megparancsolta, hogy a kisbabát adják oda az anyukájának. Így bölcsen megoldotta az ügyet. Az egész nép pedig tisztelettel nézett Salamonra, mert látták, hogy...

Ti is megtudjátok a mondat végét, ha megfejtitek a betűrejtvényt.

HETI ÚTRAVALÓ

Gyógyíts meg, Uram, akkor meggyógyulok, szabadíts meg, akkor megszabadulok. (Jer 17,14)

Szentháromság ünnepe után a 19. héten az Útmutató reggeli s heti igéi a Szabadító csodálatos gyógyításairól tudósítanak; nála a test és a lélek megszabadítása betegségtől, bűntől egyszerre történik. E komplex kezelést ma is átélethetjük, s mondhatjuk, hogy „csak téged dicsérlek”, mert: „Néped üdvözítője te vagy, Istenünk, meghallgatód azokat, akik hozzád kiáltanak!” (LK) Miért teszi ő mindezt? A válasz nevében rejlik: „Az Úr, az Úr irgalmas és kegyelmes Isten!” (2Móz 34,6) Mivel az Emberfia valóban Isten, hatalmában áll megbocsátani a bűnöket: „Jézus pedig látva a hitűket, így szólt a bédnához: »Fiam, megbocsáttattak a bűneid.«” (Mk 2,5) Luther szerint: „Isten országa tehát merő bűnbocsánat. Olyan nagy dolog az, hogy csak szívemmel tudom megragadni és hinni bűneim bocsánatát és e hitben Isten előtt való megigazulásomat.” A béna a saját lábán ment haza, a szemtanúk pedig dicsőítették Istent. Csak a meggyógyított, megszabadított és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörülj rajtam!” Mivel Jézus az Isten Fia is, gyógyító, társá válogatott és újjászületett ember tud megújulni lelkében és elméjében s eleget tenni Pál felszólításának: „...öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,24) Timeus fia, a megvakult koldus, kitartóan így kiáltozott: „Dávid Fia, Jézus, könyörül

„Higgy úgy, hogy az unokád is tudjon hinni...!”

Beszélgetés a fenntartható hitről és a fenntartható egyházzról

A Miskolci Protestáns Szabadegyetem alkalmainak célja: megélni valamit – az előadók, illetve a beszélgetésvezetők személyének segítségével – protestáns mivoltunk adta élethivatásunkból. A *fenntarthatóság* – alapvetően a közgazdaságtanból ismert – fogalmát a szervezők olyan olvasataiban igyekezünk megjele-
níteni, ahogyan eddig nem feltétlenül kerülhetett elélnk. Az aktív felelősségvállalással kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdésekre keressük a válaszokat.

A tavalyi tanévben három előadásban – egyfajta bevezetésként – a *fenntartható gazdaság és gazdálkodás*, később a *fenntartható (önfenntartó) társadalom*, majd a *fenntartható (nemzeti) kultúra* kérdéseivel foglalkoztunk. A sorozat egyik legfontosabb láncszeme lett az idei szemeszter első, szeptember végi előadása, amelyen – a tapasztalati tények révén meg-

ismerhető környezeti rendszerek problémái után – más síkon kutattunk tovább. Kérdéseink a következők voltak: beszélhetünk-e fenntartható hitről, illetve mitől és hogyan válik fenntarthatóvá az egyház? A válaszkérésben ezúttal két, e kérdéseket a gyakorlatban megélő „szakmai csúcsvezető” – mindkettő teológiai professzor –, *dr. Bölskei Gusztáv* püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke, valamint *dr. Fabiny Tamás*, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke volt segítségünkre.

„Hitem pedig, mint a változó hold...” – idézte egyikük *Evangélikus énekeskönyvünk* 383. énekét. A hitet nem lehet állandóan birtokolni. Hitünk egyfajta istenismeret: bízalom a láthatatlan Istenben, aki szeret bennünket. Ami a szubjektív hittapasztalattal szemben mégis állandó, az az egyház hite, őseinké, akik tartották magukat meggyőződésükhöz. Ők példaként állhatnak előttünk megindulásainkkor, hiszen nekik is részük van abban, hogy rengeteg probléma, sőt üldöztetés ellenére az egyház kétezer év óta fennáll – hangzott el a beszélgetés során.

Szó esett arról is, hogy az egyház népegyházi struktúrája is formálásra szorul. A lelki élet megélését kínáló számtalan lehetőség között akkor maradhat fenn, ha programjai is hitelesek. Egy példa erre a debreceni református Nagytemplom ifjúsági köre, amelynek tagjai keresztény felelősségüket a közeli menekülttábor lakóit meglátogatva próbálták megélni.

Kérdés lehet számunkra saját hitgyakorlatunk is. Kemény mérce az ismeretlenről származó idézet: „A nagyszülők hitét leginkább az unokákon lehet lemérni!”

Befejezésként mindkét előadónak módja volt egy-egy rövid útra bocsátó üzenet megfogalmazására. Bár helyzetünk egyáltalán nem tűnik rózsásnak, a keresztény embernek erős reménysége – hangsúlyozták mindketten –, hogy Isten nemcsak megteremtette, de fenn is tartja a világot: hitvallásaink több száz éve erősítenek ebben.

Reméljük, mi is észrevesszük útmutatását...

■ BUDAY BARNABÁS
egyetemi lelkész, Miskolci Egyetem

Hála a kávai hajlékért

A Dél-Pest Megyei Egyházmegyéhez tartozó Káva leányegyházköztségben hálaadó istentiszteletet tartottak október 15-én, vasárnap délután a romokból újjáépített templom elkészültének második évfordulóján. Képünkön *dr. Fabiny Tamás*, az Északi Egyházkerület püspöke, valamint *Buday Zsolt*, a gyülekezet lelkésze oszt úrvacsorát.

HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR felvétele

A depresszióról – négy tételben

Az Evangélikus Kórházi Lelkigondozói Szolgálat kétnapos konferenciát szervezett segítő munkatársak és érdeklődők számára október 6–7-én Gödöllőn. Az ez alkalommal körüljárt téma, a depresszió sokakat megszólított: az ismerős arcok mellett új résztvevők is jelen voltak a tanácskozáson.

Az előadók négy különböző szempontból közelítették meg a problémát.

Dr. Réthelyi János klinikai orvos szerint hazánkban ma minden ötödik ember szenved kisebb-nagyobb mértékben a depressziótól. Hangsúlyozta, hogy a biológiai és a pszichés folyamatok együtt vezetnek a betegséghez, ezért mindkettő kezelésére szükség van. A gyógyszeres terápia mellett fontos a célzott pszichoterápia is.

Dr. Schaffhauser Ferenc tanszékvezető egyetemi docens logoterápiai szemszögből vizsgálódott. Az általa képviselt, érteleme és értékekre orientált pszichoterápia célja, hogy az ember rá-, illetve visszatáljon az őt megtartó értékekhez, ezáltal az élete értelméhez... – mert ha nem, belesüpped a depresszióba.

Fridvalszkyné Jung Csilla klinikai szakpszichológus a lélektan oldaláról közelítve sok gyakorlati ismerettel gazdagította a hallgatóságot, amelyeket az önkéntesek is jól használhatnak lelkiigondozói munkájukban. Szólt például a depresszió tüneteinek, illetve a rejtett indulatoknak a felismeréséről, továbbá arról, miként lehet segítséget nyújtani azoknak, akik a saját erejükből nem tudnak kilábalni ebből a nehéz lelkiállapotból.

Ribár János evangélikus esperes bibliai példákkal kezdte előadását: Káin, Ábrahám, Jónás, Jób, Illés, Saul és Dávid életében is voltak sötétebb időszakok. Több zsoldár szerzője viaskodik a hangulati nyomottság, szomorúság érzésével, s keresi Istennél a gyógyulást. Nem a tanácsok, hanem a biztatás, a pozitív ígéret jelent nagyon sokat a lelki mélységekben járóknak – fejtette ki a lelkész. (A konferenciáról bővebben olvashatnak majd novemberi kórházmissziói mellékletünkben.)

■ HONTI IRÉN – A. BALOGH ÉVA

III. Insula Lutherana-nap a Deák téren 2006. október 29.

- 9.00: Istentisztelet – a Kisdeák óvoda gyermekeinek közreműködésével
- 10.15: Térzene a templom előtt
- 11.00: Kantátás istentisztelet – J. S. Bach: „Ein feste Burg ist unser Gott”
- 14.30: „Krisztus tanúi a változó világban” – Beszélgetés keresztény üzenetünk környezetünkben való megjelenítéséről. A beszélgetés résztvevői: *Dobozy Borbála* csemlaloművész, *dr. Blatniczky László* kórházigazgató főorvos, *dr. Sólyom Jenő* professzor, akadémikus
- 15.30: Beszélgetés *Tóth-Szöllös András*sall, a *Mindegyiknek volt egy igazsága* című riportfilm rendezőjével a film készítéséről
- 16.00: Filmvetítés: *Mindegyiknek volt egy igazsága* – Vallomások egyházunk 1956 körüli történetéről
- 16.00: Izsóp-koncert (közben az ifjúsági plakátpályázat díjkiosztója)
- 18.00: Orgonazenés áhítat – orgonál: *Dávid István*, közreműködik: a Budapest-Deák Téri Evangélikus Gimnázium kamarakórusa

Kántorképző tanfolyam

Évközi („téli”) kántorképző tanfolyamunkat 2006. október 28. és 2007. április 21. között tartjuk szombatonként a Kántorképző Intézetben (2151 Fót, Berda József u. 3). A tanfolyamon az istentiszteleti szolgálatra készítjük fel a résztvevőket. Tantárgyak: harmónium- vagy orgonajáték, orgonaismeret, egyházi ének, liturgika, szolfézs vagy összhangzattan, karvezetés.

A tanfolyam húsz alkalomból áll. A tanítási napok 9 órákor kezdődnek, és a kora délutáni órákban érnek véget. Szükség esetén a távolabbról érkezőknek szállást biztosítunk. Részvételi díj 20 000 Ft, amely két részletben is fizethető, és magában foglalja a szombatonkénti ebédet is. Jelentkezni az intézet gondnokánál, *Sohan Lászlónál* lehet a 27/538-305-ös telefonszámon. A tanfolyam hivatalos megnyitója október 28-án, szombaton 10.30-kor lesz. Szeretettel hívjuk az egyházzenei szolgálatra elkötelezett testvéreinket, igyekszünk mindenkivel előképzettsége szerint foglalkozni.

A kántorképző tanárai nevében: Bence Gábor

EBBE vagy abba?

Hit és nemzettudat címmel október 12-én Budapesten került sor az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) őszi előadás-sorozatának második találkozójára. A közel harminc résztvevő egyházként volt jelen Isten gyermekeinek közösségében, ezt a hivatalos program előtti és utáni testvéri beszélgetés is jól tanúsította.

Az igehirdetés és az előadást imaközösség kapcsolta egymáshoz. E hosszú percekben „a csend köröttünk mélyen szerteáradt”, s ki-ki újra átélhette mindazt, amiről a Szentírás így szól: „Ezek valamennyien egy szívvel és egy lélekkel kitartóan vettek részt az imádkozásban...” (ApCsel 1,14) Az igehirdetés a hónap ígéje alapján hangzott: „*Gondoskodsz a földről, megöntöződ, nagyon meggazdagítod.*” (Zsolt 65,10a) Dávid hálaadó énekének teológiai mélysége, Isten gondviselő szeretetének nagysága, jóságának megszámlálhatatlan ajándéka jelent meg ott és akkor a lelki szemünk előtt. Mindezt tudjuk a *Kis káté* első hitágazatának a magyarázatából, mégsem fölösleges átsimélnünk, nehogy természetesnek tartsuk.

Az ember hálaadó szavát a hit szólatatja meg Istennek tetsző módon. Ahogyan a zsoldár szerzője hittel futott Góliát elé, mert a kézzel készített, láthatatlan Isten karjának erejében bízott, úgy mi is e sok jótétemény látán a láthatatlan Ajándékozót imádjuk. Minden hívó ezen az úton járt, zsoldárral és imádsággal, bizonyosságtétellel és bátor hitvallással a szívében: Dávid, Zakariás, *Dévai Bíró, Sztárai, Türoczy és Ordass*.

Az Élet és az új élet Isten leheletének, Szentlelkének a műve – fejtette ki az est előadója. „Élet leheletét lehelte orrába” – olvassuk Mózesnél. „Rájuk lehelte, és így folytatta: Vegyetek Szentlelket!” – olvassuk Jánosnál. Tehát mindkettőt Isten szájából származik. Vajon lehetett volna-e hite Ábrahámnak, ha Isten nem sugallja szívébe ígéretét? Aligha. A hit első sóhajtása az imádság. Íme, az imádság teremtésének nagy pillanata: „*Akkor kezdtek segítségül hívni az Úr nevét.*” (iMóz 4,26b) Hasonlóan a tanítványok is, akik a húsvéti (!) Szentlélek-vétel után „egy lélekkel kitartóan vettek részt az imádkozásban”.

A bizonyosságtétel szintén a hit sóhajtása, különösen az utolsó lehelet, a halál! „*Atyám, a te kezbedbe teszem le az én lelkemet!*” Urunk a keresztnek „kilehelte lelkét”. A hit mindenkor a cselekedetek előtt és nélkül ragadja meg a megváltást! Hogyan lehet cselekedetek nélkül bármit is megragadni? Meghalással! A búzaszemnek földbe kell esnie...

A nemzet, nemzettudat – közös ihlet! „Szegény nemzet! Odajutottál, hogy újabb forradalomra legyen szükséged, ha nem akard mind elveszíteni, amit annyi kínos forradalmakkal szereztél.” (Kossuth)

Igen, egy forradalom, még ha vértelen is, kínos, hiányos, kíváncsatos, s hiába óvatoskodunk, elkerülhetetlen! Miért félünk kimondani? Minden nép joga, hogy fellázadjon, ha becsületébe gázolnak, és leigázzák. Amikor „búvó országokra rálehel a tátott tőke sárga szája”, amikor „páras bűdösség-felhő lep bennünket el”, nem lehet mást tenni, mint fölkelni a szabadságért és egy szívvel kiáltani: *Levegőt!* Ha nincsenek forradalmak, nincsenek mártírok. Ha nincsenek mártírok, a kereszt nem ilhet diadalt. „Egy nemzetet nem a szerencse, hanem a balsors jellemez.” (Jókai)

Az előadás Bornemisza-, Petróczy-, Balassi-, Rákóczi-, Rázgha-, Bonhoeffer-imádság-részlettel kezdődött. Tehát mind az igehirdető, mind az előadó ezen az estén egy-egy névssorral is szolgált a hallgatóinak. Melyikbe tetetné bele szívesebben a nevedet?

A válaszom legyen egyúttal az aláírás is:

► EBBE

ISTENTISZTELETI REND / 2006. október 22. – Budapest

Szentháromság ünnepe után 19. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Mt 9,1–8; Ef 4,20–28. Alapige: 2Móz 34,4–10. Énekek: 291., 47.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Balicza Iván; **II., Húvösvölgyi út 193., Főbő** de. 10. Szalay Tamás; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békkásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Frenkl-Thurzó Tibor; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gerőfi Gyuláné; du. 6. Smidélusz Gábor; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Szántó Enikő; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Szpisáák Attila; **VIII., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. Smidélusz András; **Kerepesi út 69.** de. 8. Tamásy Tamásné; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Horváth-Hegyi Olivér; de. 11. (úrv.) Horváth-Hegyi Olivér; du. 6. (vespera) dr. Joób Máté; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) dr. Joób Máté; **Magyar Tudósok krt. 3. (Egyetemi Lelkészség)** du. 6. (úrv.) Barthel-Rúzsza Zsolt; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bácskai Károly; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Szloboda József; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Tóth-Szöllös Mihály; **Zuglő, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kende K. Péter; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. Bátorvörszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Eszlényi Ákos; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Eszlényi Ákos; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Wiszkidenszky András; **Rákosliget, XVII., Gőzön Gy. u.** de. 11. Wiszkidenszky András; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budaok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Názáret-templom, Mátraszentimre-Bagolyirtás** de. 11. Veperdi Zoltán.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Diavetítés tegnap és ma

► **Néhány héttel ezelőtt a rovat egyik szerzője megosztott az olvasókkal egy évekkel korábban vele megtörtént esetet: a vetítés előtti percekben kiborultak az előkészített diái. Sikerült ugyan idejében visszatöltenie a tárbá a diakereteket, de a legtöbb fordítva került a helyére. Mára könnyebb helyzetben van ő is: digitális diáit kommentárokkal színesítve prezentációban mutathatja be.**

Az *OpenOffice.org*ról szóló sorozatunkban korábban bemutattuk a program-csomagban található szövegszerkesztőt (Writer) és a táblázatkezelőt (Calc). Most kicsit az Impress-szel, a csomag bemutatókészítőjével foglalkozunk. Ez az a része az irodai programnak, amellyel a diavetítés akadályá legfeljebb a kivetítő hiánya lehet. De álljunk meg egy pillanatra, és időzzünk el néhány sor erejéig a bemutatókészítő lényegénél!

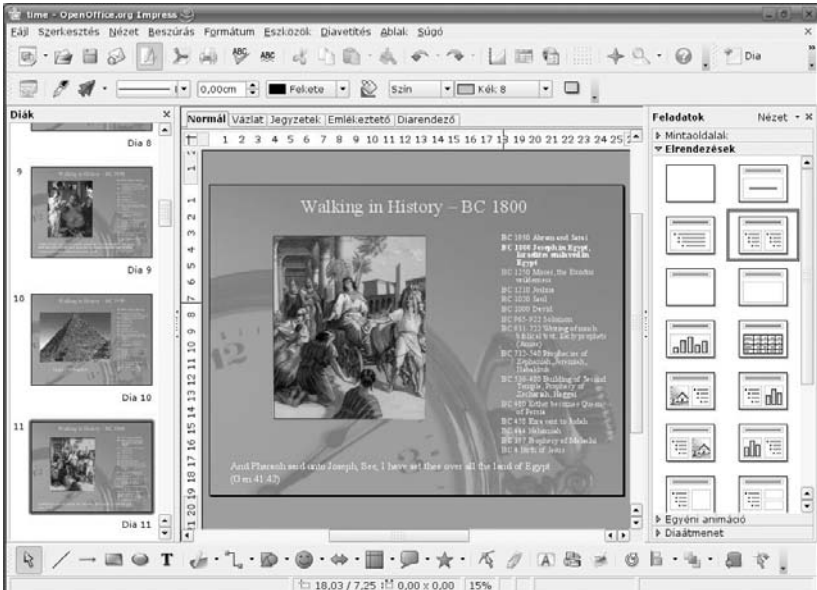
Évekkel ezelőtt előadásaink illusztrálására diavetítőt vagy írásvetítőt használtunk. A diák esetében előtte eleve diára kellett fotóinkat készítenünk, vagy képeinket, bemutatni kívánt anyagainkat kellett diaformátumba áttennünk. Ezután a fordítós filmet keretekbe kellett illeszteni, majd figyelni arra, hogy jól helyezzük a tárbá, illetve arra, hogy ne boruljon ki belőle. A technikát mesteri szinten használók diaporámát is készíthettek. Írásvetítőhöz fóliára rögzítettük – jelentős költséggel – témánk illusztrációit, vagy kézzel mi magunk rajzoltuk, írtuk fel őket.

Ma pedig annyi a dolgunk, hogy számítógépünk elé ülve egy okos, jól kezelhető program segítségével digitálisan készült fotóinkat, a Calcal készült grafikonjainkat, a Writerrel készült szövegeinket beillesztjük, látványos mozgásokkal, áttűnésekkel színesítjük, majd előadásunk helyszínére valamilyen adathordozón zsebünkben elvisszük bemutatófájlunkat.

Bár a fentiekben én az *OpenOffice.org*-gal hozzáférhető eszközöket idéztem fel, természetesen mind az előkészítés

során, mind a bemutató készítésekor használhatjuk a Microsoft irodai csomagját – ha nem sajnáljuk rá a pénzt. Én sajnálnám, hiszen az *OpenOffice.org* Impress moduljával egészen kiválóan lehet dolgozni. A program képes megnyitni a konkurens MS Office Power Point-jával készült fájlokat, illetve az elkészült bemutatót PP fájlformátumába is menthetjük. Az Impress-szel ismerkedő kezdő felhasználó számára a program nem kíván különleges felkészülést; tartalmaz néhány bemutatósablon és hátteret, illetve ilyeneket könnyedén találunk az interneten is.

De milyen lehetőségeket is kínál a program? A bemutatót elsősorban per-sze a tartalom teszi érdekessé, a szegényes mondanivalót hiába színesítjük. A műfaj sajátossága, hogy egy-egy dián rövid, de informatív szövegek megjeleníté-

sére van csak lehetőség. Ezt egészíthetjük ki jól megválasztott képekkel, de hozzáadhatunk táblázatokat, grafikonokat vagy akár video- és audioanyagokat is. Korábban a diáink közti váltást egy-egy kattánás kísérte, ezzel az eszközzel azonban tetszetős áttűnéseket alkalmazhatunk, különböző hanghatást fűzhetünk hozzá. A bemutató elemei, diái közötti váltást kattintással vagy billentyűlenyomással oldhatjuk meg, de

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Erdélyi Károly

könnyen beállíthatjuk az automatikus váltást is, és egyszerűen meghatározhatjuk a váltások közti időközöket.

Milyen területeken használhatunk bemutatókat? Ma már egyetemeken és középiskolákban, üzleti vagy egyéb megbeszéléseken teljesen természetes az ilyen jellegű ismeretátadás. Egyházi eseményeken, konferenciákon, találkozók-n is mind gyakrabban találkozhatunk vele, és egyre több gyülekezeti eseményen is alkalmazzák. A hitoktatásban

részt vevő gyerekek számára is látványosabbá, érdekesebbé lehet tenni a foglalkozást, talán még könnyebben érthetővé is válhatnak segítségével a bibliai szövegek. A hitoktatásban felhasználható bemutatók összegyűjtése és megosztása lényeges eleme a tervezett gyermekportálnak is.

Egy dologra azért figyelni kell: soha ne hagyjuk otthon a kivetítőt!

■ ERDELYI

EVÉL&LEVÉL&EVÉL&LEVÉL

Egy kisebbségi véleményről

A múlt heti számban megjelent, *Már megint kisebbségi véleményen lennék?* című, Breuer Katalin aláírással megjelent írásra reagálok.

A Budai Egyházmegye 2006. szeptember 27-én Óbudán tartott közgyűlésén Breuer Katalin az egyhangúlag elfogadott napirend ellenére lehetetlenné tette, hogy a társadalmunkat érintő morális kérdésekről nyíltan beszéljessünk. Ebben az értelemben nem az igazságot adta vissza azzal, hogy a kisebbségi véleményre nem voltunk kíváncsiak. Az egyházmegye közgyűlése állásfoglalást nem adott ki, ennek a lehetőséget éppen egy őszinte beszélgetést követően akarta „az elnökség” a közgyűléssel eldöntetni.

Továbbra is azt vallo, hogy az erkölcsi kérdésekről való véleményalkotás és a morális krízisek gyógyítása az egyház és a keresztény emberek küldetésének része. Osztom Breuer Katalin azon véleményét, hogy „egy ország nem lehet erkölcsi válságban”. De azt látom, hogy egy vezető, egy csoport, egy lelkész vagy egy közösség lehet erkölcsi krízisben, sőt lehet erkölcstelen is. S ezzel akár egy ország lakosságának nagy része elveszítheti az erkölcsi tájékozódás képességét.

A közgyűlés tagjainak kifejtettem: „Jogunk van szólni, és kötelességünk szólni..., de a szolás előtt tartsunk bűnbánatot, vegyük komolyan számba azt, hogy egyéni életünk és gyülekezeti, egyházi szolgálatunk területén hogyan vétettünk még a polgári erkölcs ellen is, nemhogy a Krisztusban kapott tisztaság ellen! (...) A társadalmi szintű megújulást ne másokon követeljük, hanem a magunk egyéni életében és közösségi életünkben tegyük alappá... A társadalmi szintű erkölcsi megújulást ne követeljük, hanem tisztaságban megélt példával, bölcs és határozott tanítással, valamint az élő evangélium hirdetésével tegyük meg.” (Részlet abból a körlevélből, amelyet e-mailben juttattam el a közgyűlés tagjainak.)

Tisztelettel:

BENCE IMRE esperes (Budapest)

Kiáltanom kell!

Igen tisztelt főszerkesztő úr! Nem kívánok bekapcsolódni abba a vitába, melyet *Donáth László* szeptember 24-én megjelent írás indított el. De megszólalásra készítem egy mondatot: „...abban biztos vagyok, hogy nem volt olyan jeles egyházi férfiú az elmúlt hetven évben Magyarországon, aki egyetlenegyszer sem mondott volna valótlant.”

Nem vagyok hangos(kodó) természet, de most hangosan kiáltanom kell, mert hallgatásommal nem akarok cinkostárs lenni azok emlékének meggyalázásában, akik az elmúlt hetven évben Isten szent és igaz igéjéhez hűségesen, meghurcoltatást is vállalva, jeles példaképként jártak előttünk. Elsősorban *Ordass Lajos* és *Túróczy Zoltán* püspökre gondolok és a hozzájuk hasonlókra. Tudom, hogy emberi védelemre nincsen szükségünk, de bemocskolásunkat nem lehet szó nélkül hagyni.

Tisztelettel:

MARSCHALKÓ GYULA nyugalmazott evangélikus lelkész (Budapest)

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett leveleket rövidített és szerkesztett formában közölje. A levelek teljes terjedelmükben, szerkesztetlenül lapunk internetes kiadásában olvashatók (www.evelet.hu).

LONDONI LEVÉL

Az emberiség ellen

Hitetlenkedve hallottunk minden idők legpusztítóbb légi terrorakciójának tervéről. A hitetlenkedésnek nemcsak az volt az oka, hogy a közelmúltban volt már egy vakláрма, amely kínos zavarba hozta a rendőrséget, és a hatóság ellen hangolt egy egész helyi közösséget. Az emberek éjszakai nyugalma több száz rendőr felvonultatása zavarta meg, amikor Forest Gate-ben rátörték egy házra, és terrorizmus gyanújával elhurcoltak belőle két kisstílusú bűnözőt, akik közül az egyiket még ráadásul súlyosan meg is sebesítették – a rendőri jelentés szerint véletlenül. A ház alapos és hosszan tartó átkutatása, az elfogottak kihallgatása után kiderült, hogy semmilyen elfogadható ok nem volt a hadműveletnek is beillő rajtaütésre. Az egész ország nevetett volna, ha nem bosszankodik a balfogás fölött, és a muzulmán közösség szószólói ezúttal sem fukarkodtak a felháborodott tévényilatkozatokkal.

Nem tudjuk, talán sosem fogjuk tudni, hogy pontosan mennyit köszönhetünk a brit és külföldi nyomozószervek, titkoszolgálatok éberségének, mennyi lehetett a vakláрма a miniszterek és szóvivők által annyit emlegetett „meghiúsított terrorista tervek” között, hányan köszönhetik az életüket ennek az időnként óhatatlanul balfogásokban, túlbuzgóságban is megnyilvánuló, olykor zsákutcába vezető szüntelen örködésnek. Ezzel szemben tudjuk, hogy a két szimbolikus, örök mementóvá vált dátum: „9/11” és „7/7” nem volt vakláрма. A veszőlő, a mindenáron pusztítani akarás éppen olyan ténye világnak, mint a rák, az életünkre török pedig éppen olyan valóságosak, mint mondjuk az influenzavírus.

A hitetlenkedés hamarosan átadta a helyét a borzadálynak, amint kezdtek ki-rajzolódni a merénylet tervei, a merénylek szervezkedésének részletei. Azaz a legtöbbször megmaradt a hitetlenkedés, csak a tárgya változott meg. Miként

képzelt el, hogy klinikailag épelméjű emberek tíz vagy több zsúfolt repülőgép utasait nemzetiségükre, bőrük színére, politikai meggyőződésükre, vallási hovatartozásukra, korukra, nemükre való tekintet nélkül halálra ítélik, és az ítélet végrehajtását olyan parancsolóan fontosnak tartják, hogy saját életük – vagy a háttérben a bábukat tologató cselszövők esetében leghűségesebb követőik élete – sem túl nagy ár érte?

Minden újságolvasó, minden tévéző tisztában van az unásig hallott magyarázatokkal. Senki sem hiheti józan ésszel, hogy a közöttünk élő muzulmánok, akiknek a gyerekei együtt járnak iskolába a mieinkkel, akik segítenek a hárcsoló adóhivatallal folytatott örökös harcunkban, ápolják kórházban fekvő rokonainkat, reggelente kiküldik a címünkre a sarki boltból a megrendelt újságot, valamennyien vagy akár csak többségükben is helyeselnék a terrorista bombolását. Mindenki tudja, hogy egy-egy rémtettnek mindig lehetnek és sokszor vannak is muzulmán áldozatai. Még azt is megértéssel lehet fogadni, hogy a muzulmán közösség szószólóinak kivétel nélkül minden sikeres terrorakció vagy meghiúsított merénylet után a legelső megnyilatkozása az, hogy ezek után milyen igazságtalan lesz hozzájuk az őket körülvevő társadalom.

Azt azonban már nem lehet sem megérteni, sem elfogadni, hogy ez a terrorhadjárat – akár a háttérben lappangó cselszövők gondosan kidolgozott terveinek, akár elvakult hitszónokok uszításának, akár elvakított követőik fanatizmusának a következménye – nem *Tony Blair* Angliája, nem *George W. Bush* Amerikája, nem Izrael, hanem a maga iszonyú egyszerűségében az egész emberiség ellen irányul. Ellenünk. Az áldozatok mindannyiunk képviselői, a lélekharang mindnyájunkért szól.

■ PÁTKAI RÓBERT

Olcsó almás pite

Hozzávalók: 50 dkg liszt, 15 dkg Rama margarin, 2 evőkanál kristálycukor, pici só, 2 dkg élesztő, tej, reszelt alma, darált dió vagy zsemlemorzsza, a teteje megkenéséhez tojásfehérje.

Elkészítés: a lisztet, a margarint, a cukrot és a sőt összekeverjük a cukros, langyos tejben felfuttatott élesztővel,

majd az egészből lágy tésztát gyúrunk. A tálban letakarva két órát pihentetjük, majd a tésztát megfelfedjük. A tepszi méretűre kinyújtott alsó tésztaalapot megszórjuk darált dióval vagy zsemlemorzsával, elosztjuk rajta a megcukrozott, reszelt almát, végül befedjük a másik tésztaalappal. A tetejét megken-

FOTO: BODA ZSUZSA

jük tojásfehérjével, és az egészet aranybarnára sütjük.

BÉRES Az egészséges emberért

Korunk néma járványa

Október 20. a csonttritkulás világnapja. A „néma járvány” az utóbbi évtizedekben kiemelkedő, egyre növekvő népegészségügyi problémává vált. Világszerte több millió embert sújt ez a betegség.

A csonttritkulásnak számos oka lehet. Bizonyos emberek örökletesen hajlamosak a betegségre, de elősegítheti a kialakulását a hormonháztartás zavara, bizonyos gyógyszerek szedése, a testmozgás hiánya, a gyakori fogyókúra, a napfényen töltött kevés idő, illetve a kalcium- és D-vitamin-szegény táplálkozás.

A tünetek alig észlelhetőek, ezért is nevezik a csonttritkulást „néma járványnak”. Negyvenéves kor után elkezdődik a csonttömeg csökkenése, a csontok veszítenek sűrűségükből, és ez bizony komoly következményekkel járhat. A csontok törékenyek lesznek. A betegség pedig igen gyakran csak akkor derül ki, amikor eltörik valamelyik csont.

Ha már kialakult a betegség, a kezelésének elsődleges célja a további állapotromlás megakadályozása és a csonttörések kockázatának csökkentése. Hazánkban a csonttritkulás kezelésére számos – receptköteles – készítmény kapható, melyeket a szakemberek betegek számára nagy biztonsággal al-

kalmazhatnak. Ezen készítmények a kalcium csontba történő beépülését segítik elő. Azt azonban kevesen tudják, hogy az egyébként kitűnő vényes készítmények alkalmazása kevésbé hatékony akkor, ha a beteg a csontképzéshez alapvetően szükséges kalciumból keveset fogyaszt!

A csonttömegű fenntartására a felnőtteknek napi 1000 mg, a változókorban lévőknek 1500 mg kalciumra lenne szükségük. Ezt az átlagos napi táplálkozással nem vagy csak nagyon nehezen tudjuk fedezni, hiszen például 1 dl tej 120 mg kalciumot tartalmaz, így naponta majdnem egy litert kellene meginnunk ahhoz, hogy a szükséges kalciummennyiséget biztosítsuk szervezetünk számára. Ezért a Béres kutatói kifejlesztették a *CalciviD* filmtablettát, amely az ajánlott napi dózisban együtt tartalmazza a kalciumot és az annak felszívódását segítő D-vitamint. A *CalciviD* filmtabletta segíthet a csonttritkulás megelőzésében, illetve a már csonttritkulásban szenvedő betegeknek a gyógyszeres terápia kiegészítő kezelésében. Figyeljünk oda jobban, hiszen a csonttritkuláson érdemben javítani sajnos már nem lehet, ezért mindent el kell követni azért, hogy a bajt megelőzzük, illetve ha már kialakult a betegség, akkor lassítsuk a folyamatot.

A *CalciviD* filmtabletta vény nélkül kiadható gyógyszer.

A kockázatokról és a mellékhatásokról olvassa el a betegájékoztatót, vagy kérdezze meg kezelőorvosát, gyógyszerészét!

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

HIRDETÉS

A fasori evangélikus gyülekezet mindenkit sok szeretettel hív és vár '56-os emlékünnepe. Október 22-én, vasárnap 18 órakor Pátkai Róbert, az Egyesült Angol Nyelvű Evangélikus Egyház nyugalmazott püspöke, az '56-os forradalom aktív résztvevője tart előadást *A huszadik század nemes forradalma* címmel a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében (Budapest VII., Városligeti fasor 17– 21.).

Dávid István orgonaművész Brahms-estet tart a *protestáns napok* keretében október 29-én 18 órakor a Deák téri evangélikus templomban. Műsor: g-moll prelúdium és fuga, tizenegy korárelőjáték, a-moll prelúdium és fuga. Közreműködik a Budapest-Deák Téri Evangélikus Gimnázium kamarakórusa *Kardos Anna* vezényletével.

A Páratlanklub következő alkalmát október 24-én, kedden 18 órai kezdettel tartjuk (előtte 17.30-tól imaközösségbe hívunk) a Magyarországi Evangélikus Egyház országos irodájának földszinti termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). Vendégünk *dr. Jung Csilla* pasztorálpszichológus lesz. Minden 25 és 40 év közötti egyedülálló fiatalalt – nemre, felekezetre való tekintet nélkül – sok szeretettel várunk. Az alkalomról érdeklődni a 20/824-2791-es mobilszámon, valamint a marta.pinter@lutheran.hu e-mail címen lehet.

A Páratlanklub ötletgazdái és a Magyarországi Evangélikus Egyház Női Missziói Szolgálat

Szeretettel tájékoztatjuk gyülekezeteinket, hogy a Szentháromság ünnepe utáni huszadik vasárnap (október 29.) offertórium a Biblia terjesztését szolgálja. Kérjük, adakozó szeretettel segítsék az ügyet.

HIRDETÉS

Felnőtt ifjúsági hétvége lesz október 20-tól 23-ig (péntek estétől hétfő délig) Bala-tonszárszón, a missziói otthonban Réz-Nagy Zoltán és Szabó B. András szervezésében. *Jelenlét egy vajúdo világban* címmel. További vezetők: Pelikán András, Gáncs Tamás, Schneller János, D. Takácsné Kovácsházi Zelma, Novotny Dániel és Sándor Jenő. A részvételi díj (beleértve a szállást és a teljes ellátást): 8800 Ft. Jelentkezni lehet a 20/824-6397-es számon vagy a reznagyzoltan@yahoo.com e-mail címen.

HIRDETÉS

A Keresztény Értelmiségi Fórum *50 éve...* című, az Október a reformáció hónapja rendezvénysorozat programjai között eredetileg október 23-ára meghirdetett megemlékezése október 30-án, 18 óra 30 perckor lesz. Irodalmi összeállítással közreműködik: Császár Angela színművésznő. Áhítatot tart: Bácskai Károly lelkész. Helyszín: budahegyvidéki evangélikus templom, Budapest XII., Kék Golyó u. 17.

A héten a következő gyülekezete-kért imádkozunk: Nőgrád (vasárnap); Szentendre (hétfő); Budapest-Kőbánya (kedd); Szilsárkány (szerda); Nagytarcsa (csütörtök); Sárvár (péntek); Dombóvár–Kaposszekcső–Csikóstóttós (szombat).

A Lutheránus Megújulás által szervezett imamozgalom

A Kossuth adó hullámhosszán október 23-án, hétfőn 13.30-kor kerül adásba *A snagovi gyerekek* című műsor. Az adásban gyermekkori emlékeit idézi fel Vásárhelyi Júlia újságíró és Donáth László országgyűlési képviselő, lelkész, akik szüleikkel, Vásárhelyi Miklóssal és Donáth Ferencel, a Nagy Imre köréhez tartozó politikusokkal együtt a romániai Snagovban kényszerültek eltölteni közel két esztendő.

HIRDETÉS

1956 története az evangélikus egyházban alcímmel jelent meg a forradalom évfordulójára *Tóth-Szöllös András* riportfilmje, amely megrendelhető a Luther Kiadó Üllői úti könyvesboltjában. A videokazetta ára 3500 Ft. (Bővebben lapunk jövő heti számában.)

APRÓHIRDETÉS

Egyházi textilek műhelye, Győr. Lutherkabátok, barettek, stólák, oltárterítők stb. készítése. Telefon: 20/947-6248; internet: www.raabmarkitextil.atw.hu.

1945 előtti könyveket, könyvtárat vásárolnék. Tel.: 1/340-8016.

Szeretotthonunkban fürdőszobás lakosztályokba várunk nyugdíjas jelentkezőket. Címünk: Szarvas-Újtemplomi Evangélikus Egyházközség, 5540 Szarvas, Szabadság út 70. Tel.: 20/824-6681.

Hívó albérlőirtarsat keresek hívó 28 éves lány mellé, felújított családi házba (Bp. VIII., tisztviselőtelep) (20 ezer Ft + rezsí). Tel.: 30/372-6625.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Legyetek egymáshoz jóságosak, irgalmasak, bocsássatok meg egymásnak, ahogyan Isten is megbocsátott nektek a Krisztusban. Ef 4,32 (4Móz 14,20; Mk 2,1–12; Ef 4,22–32; Zsolt 75) Megbocsátani sokszor nagyon nehéz, a jogos harag és a fájdalom tüskéje ugyanis mélyen gyökerezik a szívben. Mégsem kér lehetetlent az apostol, s nem teszünk betarthatatlan ígéretet a *Miatyánkban*, hiszen emberi kapcsolatainkat valóban formálhatja az, aki-ben hiszünk. Ha nekem megbocsátott Isten a krisztusi áldozat miatt, akkor ezt én is megélhetem mások felé. Hogy azután az úrvacsorára készülve a gyónási kérdésre ne csak rutinból, hanem konkrét, megharcolt helyzetek utáni őszinteséggel tudjam kimondani: „Megbocsátottam.”

Hétfő

Uralma növekedésének és a békének nem lesz vége. Ézs 9,6 (Jel 7,9–10; Mk 10,46–52; Jel 1,1–8) De mi van akkor, ha a tapasztalatom ennek éppen az ellenkezőjét mutatja? Mi van akkor, ha sem Izraelben, sem az én hazámban, sem az emberek szívében nincs békeség? Mit kezdjek ezzel a régi próféciával 2006 októberének békétlen napjaiban? Felismerhetem, hogy igazi béke csak ott lehet, ahol Krisztus uralkodik. Ha ő irányítja az életemet, akkor megszülethet benne egy felülről kapott nyugalom; még akkor is, ha a külvilág ennek ellenkezőjére sarkall. S egy országban is akkor lehet igazi rend és béke a sok eredménytelen próbálkozás után, ha az állampolgárok Krisztuson tájékozódnak. Bár ez utóbbiért lehet, hogy még nagyon sokat kell imádkozni...

Kedd

Csak Istennél csendesül el lelkem, tőle kapok segítséget. Zsolt 62,2 (1Jn 5,20a; Lk 5,12–16; Jel 1,9–20) Ha valami sérelem ér, akkor nagyon tudok háborogni – magamban és azok előtt, akiről tudom, hogy ilyenkor terhelhetem őket a gondjaimmal. Jölesik kiönteni a szívemet, és szükségem van a tanácsra, az igei útmutatásra, az értem vagy velelő imádkozásra. Mert valóban úgy van, hogy végül csak Istennél csendesül el a lelkem.

Szerda

Most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre; most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, ahogyan engem is megismert az Isten. 1Kor 13,12 (2Móz 33,18b; Préd 12,1–7/8; Jel 12,1–6) Egyik délután a tetőtéri ablakot takarítottam otthon, mert a külső oldala már ugyancsak bepiszkolódott a sok esőtől. Székre állva kellett nyújtóz-kodnom, s szinte teljesen ki kellett fordítanom az ablakot, hogy minden sarkához hozzáférjek. Szép kis tornamutatvány volt, de utána elégedetten nyugtázhattam az eredményt. A másnap délelőtti napsugarak azonban megmutatták: itt-ott homályos maradt az üveg, és van még rajta tennivaló. Csakúgy, mint a hitéletemben, hiszen Isten-ismeretem is töredékes még...

Csütörtök

Nátánél így szólt hozzá: „Mester, te vagy az Isten Fia, te vagy Izráel királya!” Jn 1,49 (Zsolt 118,26a; Mk 6,7–13; Jel 12,7–12) Miről ismerem fel, hogy ő valóban Isten Fia? Arról, hogy látja azt, amit nem a jelenlétében teszek – csakúgy, mint Nátánél, aki imádkozott a fűfega alatt, mielőtt hívást kapott a Jézussal való találkozásra? Vagy arról, hogy nyomorult dolgaimat is letehetem előtte, mert rendezni tudja az életemet; s hogy ő nemcsak egy eszme vagy tanítás, hanem mindennapjaim irányítója, az egyetlen, bol-dogan követhető Mester? Én is így szólhatok hozzá: Mesterem! Megváltóm!

Péntek

Mert Krisztus Jézusban nem számít sem a körülméltékedés, sem a körülméltetlenség, csak a szeretet által munkálkodó hit. Gal 5,6 (Zsolt 124,7; Mt 27,39–44; Jel 12,13–18) Valóban nem számít: honnan jöttél, mi voltál azelőtt. Nem azon fordul meg az életed, hogy ismered-e a vallási szokásokat, vagy sem, hanem azon, hogy hiszel-e Jézus Krisztusban, s ez a hit munkálja-e benned az Isten és a környezetedben élő emberek iránti szeretetet. Ha igen, akkor ez sokkal nyilvánvalóbb jele megmentettségednek, mint bármiféle testi körülméltés.

Szombat

Betelt az idő, és elközelített már az Isten országa: térjetek meg, és higgyetek az evangéliumban. Mk 1,15 (Zak 13,9c; ApCsel 14,8–18; Jel 13,1–10) Nem riogatás és pánikkeltés ez, de valóban közelít az Isten országa. Lehet, hogy az Úr hamarosan megelégteli mindazt a sok gonosz-ságot, amely a világunkban van, vagy talán csak egyes emberi életek idejének végét hozza el. Hogy nekem meddig van időm, nem tudhatom. Ezért kell (a saját érdekében!) még *ma* megtermem, vagy ha ez már megtörtént, akkor ebben a megtért életben megújulnom!

■ HULEJ ENIKÓ

Istentiszteletek október 23-án Budapesten

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **V., Deák tér** 4. de. 9. (úrv.) Gerőfi Gyuláné; **VII., Városligeti fasor** 17. de. 11. (úrv.) Pátkai Róbert; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér** 3. du. 6. Győri Gábor.

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
ÉvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. **Szerkesztőségi titkár:** Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Canitate (ezsu@lutheran.hu), Győri Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Huszár Mariann (mariaann.huszar@lutheran.hu). **Tervező-szerkesztő:** Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). **Főmunkatárs:** Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvÉlet on-line (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), dr. Ecsedi Zsuzsanna – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Köhádi Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.koha-ti@lutheran.hu), Vég helyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veg helyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK)
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Máthé Sándor vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön negyed évre 2145 Ft, fél évre 4290 Ft, egy évre 8580 Ft, szomszéd-országba egy évre 29 000 Ft (16 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.